

Linneuniversitetet

Institutionen för kulturvetenskaper

Jehovas vittnen och den tryckta sanningen

En retorikanalys av Jehovas vittnens tidskrift *Vakna!*

Kandidatuppsats 15 hp

Grundnivå

Författare: Hans Karlsson

Handledare: Torsten Löfstedt

Examinator: Stefan Arvidsson

Termin: VT 2013

Ämne: Religionsvetenskap

Kurskod: GI1203

Linnéuniversitetet

Institutionen för kulturvetenskaper

Arbetets art: Kandidatuppsats, 15 hp

Titel: Jehovas Vittnen och den trycka sanningen – En retorikanalys av Jehovas vittnens tidskrift *Vakna!*

Författare: Hans Karlsson.

Handledare: Torsten Löfstedt.

Examinator: Stefan Arvidsson

Abstract

This bachelor's degree will examine the Swedish translation of the publication *Awake!* a religious monthly periodical published by the Jehovah's witnesses as a way to complement their primary magazine *The Watchtower*. The purpose of this examination is to do a rhetorical analysis on how *Awake! Magazine* takes part in spreading the witnesses' message and to examine what is being communicated towards its readers and what sort of language and arguments is used. One of my primary goals during this paper will be to also examine what sort of messages the periodical is sending towards its younger readers. The gathered empirical material will be examined through Berger and Luckmanns theories about social constructs and institutionalizations and Bourdieu's Doxa theory. This study will show that the language that the periodical uses is constantly laden with religious meaning, every aspect of the everyday goings on that *Awake! Magazine* writes about is combined with excerpts from the Bible or other material published by Jehovah's Witness. There is also a clear distinction in the way the magazine communicates with its readers. The language used to older readers is often aimed at their sense of logic, reason and at times meant to evoke the reader's feelings towards different subject matters. The language and arguments aimed at the younger readers is instead focused on warnings and the importance of keeping chaste and obedient. The final summation shows that the periodical mostly uses a language and argument that is meant to bolster the readers pride and loyalty towards Jehovah's and to underline the importance of innocent and obedience in teenagers and the seductive and corrosive nature of society outside of the confines of their faith.

Keywords: Jehovas vittnen, *Vakna!*, retorik, meningsskapande, socialisering, institutionalisering, sanning, budskap

Innehåll

1. Introduktion.....	4
2 Syfte och frågeställningar	5
3 Bakgrund.....	5
3.1 Jehovas Vittnen	5
3.2 Missisioneringen	7
3.3 Jehovas vittnen och kristendomen.....	9
3.4 <i>Vakna!</i>	9
4 Tidigare forskning	11
4.1 On Socialization and Rebellion.....	11
4.2 Att bli, att vara och att ha varit	12
5 Teoretiskt perspektiv	14
6 Metod och Material.....	16
6.1 Retorikanalys	16
6.2 Urval	18
6.3 Databerarbetning	18
7 Empiri och analys.....	19
7.1 Tidskriften och Bibeln.....	19
7.1.1 Definitionen av sann religion.....	21
7.1.2 Tidskriften och vardagen	25
7.1.3 Konvertiters berättelser	29
7.2 Tidskriften och Ungdomar.....	32
7.2.1 Ungdomars uppförande	35
7.2.2 Ungdomar och sex.....	39
8 Slutsatser	43
9 Avslutande Sammanfattning	46
10 Referenslista.....	47
10.1 Litteratur.....	47
10.3 Tidningsmaterial.....	48
10.2 Elektroniska källor	49

1. Introduktion

Under 2000-talets inledande hälft har världen genomgått en serie omvälvningar. Världens nutida största supermakt genomled en av sin historias första attacker på hemmaplan under 2001 när attentat iscensatta med avsikt att störta västvärlden i kaos såg tvillingtornen i New York falla. I spåren på denna attack blossade en serie långdragna krig följt av en av de värsta ekonomiska kriserna i historien. En kris vars efterverkningar har satt spår på både på världsmarknaden och det geopolitiska landskapet både i Europa och internationellt. Samtidigt som dessa omstörtande händelser har avlöst varandra har teknikens utveckling fortsatt i takt med en utökad globalisering och urbanisering, samtidigt som människors kommunikation med omvärlden i allt större utsträckning sker via olika tekniska verktyg och hjälpmedel. Andra delen av 2000-talets början har präglats av en utbredd oro inför framtiden samt att en ökad betydelse gällande tillhörighet och identitet både när det gäller individen och större folkgrupper. Den samhällsutveckling som fortgående sker i allt snabbare takt har inneburit förändringar som har kommit att ställa mycket av samhällets forna strukturer och värderingar på ända.¹

I tider av förändring och oro tenderar folk att söka efter mening och samhörighet; detta kan ske i bland annat sociala, politiska samt religiösa sammanhang och grupperingar. Denna uppsats har för avsikt att i första hand granska hur denna samhörighet formas inom den religiösa sfären med fokus i första hand på Jehovas vittnen. Detta främst eftersom Jehovas vittnen är ett religiöst samfund som medvetet strävar efter att stå utanför det övriga samhället i avsikt att motverka eventuell utomstående inverkan och förändringar orsakade av de ständiga förändringar som sker i samhällskroppen.

¹ Eimermann, Marco, Trumberg, Anders (2015) *Place and Identity – A new landscape of social and political change in Sweden*. Stockholm: Santérus Academic Press. s. 10.

2 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka hur och på vilket sätt tidskriften *Vakna!* kommuniserar med sina läsare samt hur den blir delaktig i att förmedla samfundets budskap och upprätthålla dess religiösa struktur. Studien kommer även att granska hur Jehovas vittnen använder tidskriften i sin kommunikation med de unga inom samfundet.

I avsikt att kunna besvara detta kommer följande frågeställningar att användas:

- Hur och med vilka uttryck framställer tidskriften Jehovas vittnens budskap och roll som ett religiöst samfund?
- Vilka former av språkbruk och argument används i kommunikationen med läsarna samt finns det skillnader i hur tidskriften tilltalar läsare pga. av ålder?

3 Bakgrund

3.1 Jehovas Vittnen

1876 grundades Jehovas Vittnen av amerikanen Charles T. Russell som ett alternativ till kristendomen. Det nygrundade samfundet ansågs sig ha tillgång till Guds sanna budskap.² Åke Eldberg författaren bakom boken *Det ointagliga tornet – om kristen tro och Jehovas vittnen* menar att vittnenas samfund anser att Bibelns budskap är den absoluta sanningen, som står över all form av skepsis eller kritik.³ Utifrån sina studier av Bibeln var Russell övertygad om att världens undergång snart förestående och målet att samla de människor som han menade var utvalda av Gud att få tillträde till paradiset innan undergången som skulle inträffa redan år 1878. Trots att denna och senare uteblivna domedagsförutsägelser har Jehovas vittnen sedan starten varit präglad av uppfattningen att världen snart är över och att Guds kommande jordiska rike är nära förestående.⁴

Enligt vittnenas lära är det enbart genom sann lojalitet till Guds budskap och rätt handlande människan kan vinna tillträde till det kommande paradiset när Gud förväntas nedstiga till jorden och styra över de få rättroende som kommer överleva jordens undergång.⁵ Likt andra religiösa samfund som Amish-folket och Plymouth bröderna strävar Jehovas vittnen medvetet efter att avskilja sig från det övriga samhället.⁶ Trots detta har vittnena inte skapat egna

² Holden, Andrew (2002) s.6.

³ Eldberg, Åke (2013) *Det ointagliga tornet – Om Kristen tro och Jehovas vittnen*. Helsingborg: Gaudete förlag S.11.

⁴ Penton, M, James (1997) *Apocalypse delayed: The story of Jehovah's witnesses*. S. 23.

⁵ Eldberg, Åke (2013). s.11.

⁶ Liedgren Dobronravoff, Pernilla (2007) s.17.

enskilda samhällen likt övriga rörelser utan bor i städer samt är en aktiv del inom samhälles och arbetslivet.⁷ De som tillhör denna religiösa rörelse förväntas leva upp till högt ställda moraliska krav. En praktiserande medlem inom Jehovas vittnen skall undvika sex utanför äktenskapet och får inte ta till våld under några som helst omständigheter. Detta innebär att medlemmar inte är tillåtna att delta i militär tjänstgöring. Medlemmar förväntas även att avstå från att bruka olika former av berusningsmedel. Samfundet firar inte hellre några högtider så som jul och födelsedagar.⁸ Vittnena håller även det mänskliga blodet som heligt eftersom det är deras övertygelse om att den mänskliga själen återfinns i individens livsblod. En övertygelse som bland annat bygger på samfundets tolkningar av Bibeln.

Och om någon av Israels hus, eller av främlingarna som bo ibland dem, förtär något blod, så skall jag vända mitt ansikte mot honom som förtär blodet och utrota honom ur hans folk. Ty allt köttets själ är i blodet 17:10-11⁹

Något som i sin tur har resulterat i samfundets vägran att motta medicinsk behandling som innebär att medlemmar behöver genomgå blodtransfusioner samt förvara medlemmars blodplasma för senare infusioner. Samfundets medlemmar skall inte heller engagera sig politiskt eller ideologiskt.¹⁰ Reglerna är del i samfundets strävan att säkerställa medlemmarnas tro och hängivenhet till sin tro. Enligt Holden riskerar medlemmar som inte följer dessa regler att gå miste om deras möjlighet till frälsning och deras plats i Guds kommande rike.¹¹

Medlemmar som döms ha strävat alltför långt utanför dessa utstakade regler riskerar att uteslutas ur samfundet, vilket medför att medlemmen skärs av från eventuella familjemedlemmar som fortfarande är aktiva inom gruppen.¹² Enligt Holden är detta ett tecken på samfundets totalitära utformning.¹³ Familjesammansättningarna inom samfundet delar ett gemensamt mål i att fostra sina barn till att dela familjens lojalitet emot rörelsen samt dess fortlevand. Enligt Holden influeras barnens uppfostran på två håll, delvis får barnen ta del av material som Jehovas vittnen publicerar om hur de förväntas att uppträda samtidigt som samfundet stödjer föräldrar i deras uppfostran. Framförallt förväntas en lydnad hos barnen, en underlydnad under de vuxna inom samfundet är en grundläggande aspekt av deras uppfostran, något som präntas in hos dem redan från tidig ålder.¹⁴ Detta förmyndarskap berör främst deras kommande framtid som aktiva bidragare till rörelsens fortsatta utveckling. Denna inställning sträcker sig dock inte till t.ex. barnens skolutbildning. I Holdens forskning nämner en av de intervjuade att skolan inte haft någon större betydelse, eftersom varje barns förväntas leva sina liv inom Jehovas vittnen, något som gör framgångar inom skolans värld överflödiga.¹⁵

⁷ Holden, Andrew (2002) s.2.

⁸ Holden, Andrew (2002) s.2.

⁹ 3 Moseboken 17:10-11 Bibeln 1917 års översättning.

¹⁰ Holden, Andrew (2002) s.2.

¹¹ Holden, Andrew (2002) s.13.

¹² Holden, Andrew (2002) s.7.

¹³ Holden, Andrew (2002) s.3.

¹⁴ Holden, Andrew (2002) s.4.

¹⁵ Holden, Andrew (2002) s.5.

Genom åren har rörelsen växt och innefattar enligt senaste mätningarna ca 8.2 miljoner praktiserande medlemmar i 239 länder.¹⁶ Mätningarna som genomförs och publiceras av Jehovas vittnen är enligt Liedgren tillförlitliga eftersom samfundet enbart räknar de medlemmar som är döpta samt aktivt missionerar för samfundet.¹⁷ Enligt Liedgren för Jehovas vittnen noggranna register som bland annat visar dopantal, antalet missionstimmar varje medlem har genomfört, samt samfundets olika internationella grenars framväxt.¹⁸ Utifrån dessa sammanställningar är samfundet på frammarsch i länder som USA och Brasilien, dock främst i fattigare länder världen över. Enligt samfundet förväntas antalet medlemmar att öka till ca 12 miljoner år 2020.¹⁹ Trots dessa siffror världen över har medlemsantalet i Sverige varit relativt lågt ca 22,730.²⁰

Samfundet bygger på en strikt makthierarki där den internationella rörelsen styrs från två center i USA som är navet i organisationen. Centren är en absolut auktoritet som innehar den avgörande bestämmandemakten.²¹ En auktoritet som genomskyr samfundet från ledningsgrupperna stationerade i USA ända ner på individnivå ute i de olika missionerna världen över. Eldberg väljer att jämföra vittenas organisation med snabbmatsjätten McDonald's utifrån båda organisationernas framgångsrika förmåga att kunna leverera ”samma produkt i samma förpackning världen över”.²²

3.2 Missisioneringen

Enligt Ann Aldén som disputerade i missionsvetenskap vid Lunds universitet härstammar ordet mission från latinets *mittere* som betyder ”skicka eller sända”.²³ Enligt Aldén handlar missionsverksamheten om att delta i sändningen av Guds ord till folket: ”Det är inte kyrkan som har en mission, det är Guds mission som har en kyrka”.²⁴ Aldén menar att missionen innebär förmedlandet av ”en skatt som är så avgörande att den måste delas”.²⁵ Missionen kan bland annat ske med avsikt att värva nya medlemmar eller genomföra konverteringar (räddandet av vilslna själar till den rätta tron).²⁶ I fallet med den kristna diakonirörelsen blir målet med missioneringen att sträcka ut en hjälpande hand till dem som främst behöver stöd i

¹⁶ <http://www.jw.org/en/jehovahs-witnesses/>

¹⁷ Liedgren Dobronravoff, Pernilla (2007) *Att bli, att vara och att ha varit om ingångar i och utgångar ur Jehovas vittnen i Sverige*. s.15.

¹⁸ Liedgren, Dobronravoff, Pernilla (2007) s.15.

¹⁹ Holden, Andrew (2002) *On Socialization and Rebellion: A Sociological Analysis of the Religious Experiences of Young Jehovah's Witnesses*.s.2.

²⁰ *Yearbook of Jehovah's Witnesses* (2015) s. 178.

²¹ Holden, Andrew (2002) s.14.

²² Eldberg, Åke (2013) s.12.

²³ Aldén, Ann (2013) *Mission i vår tid – här och nu är allting möjligt*. Stockholm: Verbum förlag. s.5.

²⁴ Aldén, Ann (2013) s.10.

²⁵ Aldén, Ann (2013) s.11.

²⁶ Stoor, Thomas (2002) *Mellan mission och dialog - Kristna samfund och mötet med det mångreligiösa Sverige*. s.290.

samhället, något som ses en del ett rättrådigt kristet handlande.²⁷ Enligt Eldberg handlar vittnenas missionsarbete en kombination av dessa två målsättningar. Vittnena ser sin missionering som ett sätt att både värva nya medlemmar samt erbjuda stöd och hjälp till befintliga och potentiella medlemmar.²⁸

Eldberg menar att mission är en av grundstenarna för samfundets struktur samt den mest centrala orsaken till Jehovas vittnen framväxt världen över. Varje medlem utbildas i avsikt att delta i detta missionerande arbete, detta gäller både nya medlemmar samt dem som fötts till föräldrar som är aktiva medlemmar inom samfundet.²⁹ Enligt Liedgren blir varje enskild familj en värdefull tillgång för Jehovas vittnen eftersom de innebär en kontinuerlig framkomst av nya medlemmar.²⁹ Enligt Holden ökar detta antalet konverteringar eftersom barnen inte blir medlemmar vid födseln utan genom de frivilliga dopen i tonåren.³⁰ Dopen signalerar att en person har tagit det självständiga beslutet att sluta sig till Jehovas vittnen. Något gör den nyinvidda medlemmen tillgänglig att delta i samfundets missioneringsarbete.³¹ Varje medlem förväntas att aktivt bidra i arbetet med att sprida vittnenas budskap samt söka rekrytera nya medlemmar. Detta missionsarbete sker bland annat genom publiceringen av tidskrifter samt material som finns tillgängligt online, något som kommer beskrivas senare i denna studie. Främst sker dock missionsarbetet genom att medlemmarna går dörr till dörr och söker kontakt med människor i deras hem i avsikt att sprida samfundets budskap. Enligt Eldberg är detta inte ett särskilt effektivt sätt att genomföra masskonverteringar. Dock poängteras det att denna personliga kontakt ger missionärerna möjlighet att: ”Erbjuda just det som många människor saknar i vår tid och i de vanliga kristna samfundet. Människor med en svag koppling till kristna samfund och en längtan efter något mer, något fast och absolut”³²

Eldberg kallar detta för ”Jehovas vittnens marknadsföringsplan”.³³ Med detta menas att missionärerna ges möjligheten att kunna diskutera livsfrågor och religiösa spörsmål ansikte mot ansikte med människor samt kunna erbjuda svar på deras eventuella funderingar.³⁴ Enligt Liedgren bör varje medlem aktivt missionera ett visst antal timmar per månad beroende på deras ställning inom samfundets hierarki.³⁵ Trots att detta arbete är ideellt finns möjligheten till avancemang. Enligt Eldberg kan hängivna medlemmar belönas med titlar och i vissa fall materiella tillgångar som bilar, något som innebär att den enskilda medlemmen får en ökad betydelse och aktörighet inom samfundet. Dock betonar Eldberg att de flesta medlemmar han har varit i kontakt med motiveras av sin lojalitet och hängivelse åt Jehovas vittnen.

²⁷ Blennberger, Erik, Hansson, J, Mats (2008) *Diakoni – tolkning, historik, praktik*. Stockholm: Verbum förlag. S.45.

²⁸ Eldberg, Åke (2013) s. 42.

²⁹ Liedgren, Dobronravoff, Pernilla (2007) s. 25.

³⁰ Holden, Andrew (2002) s. 14.

³¹ Liedgren, Dobronravoff, Pernilla (2007) s.26.

³² Eldberg, Åke (2013) s.42.

³³ Eldberg, Åke (2013) s.43.

³⁴ Eldberg, Åke (2013) s.43.

³⁵ Liedgren, Pernilla (2007) s.27.

3.3 Jehovas vittnen och kristendomen

I detta avsnitt är det min avsikt att presentera en kortare redogörelse för de aspekter som gör att Jehovas vittnen skiljer sig från övriga kristna samfund.

Jehovas vittnen är ett kristet samfund som erkänner Bibeln som sin heliga skrift och källan till den enda sanningen.³⁶ Dock avvisar Jehovas vittnen vissa trossatser som övriga kristna samfund håller för helgade. Enligt Vittnena uppstod Jesus inte från de döda (Istället hävdas att Jesus uppenbarade sig som en ande för sina lärjungar), människan har inte en odödlig själ, det finns inget gudomligt straff efter döden, människans frälsning kan enbart nås genom rätt tro.³⁷ Enligt Liedgren förnekar Jehovas vittnen uppfattningen om Guds treenighet eftersom Jesus trots sin ställning som Guds son aldrig skulle kunna vara hans jämlike.³⁸ En grundläggande uppfattning inom samfundet är även att syndafallet orsakades av Adams olydnad inför Guds befallning och att mänsklighetens straff var vår dödlighet. Dock är det samfundets övertygelse om att deras medlemmar inte dör utan enbart vilande väntar på att få återuppstå i Guds kommande rike.³⁹ Vittnena avsäger sig även de symboler och högtider (korset, jul t.ex.) som används och firas inom andra kristna samfund. Enligt Eldberg anser vittnenas samfund att Jesus inte dog på ett kors, eftersom de förkastar tanken på att Guds son skulle tillåtas att dö upphängd på en hednisk symbol.⁴⁰

3.4 *Vakna!*

Tidskriften *Vakna!* är systerpublikation till *Vaktornet*, både tidskrifterna publiceras av Jehovas vittnen och når varje månad omkring fyrtio miljoner läsare i tvåhundra sextiotre länder.⁴¹ Enligt vittnenas utsago är båda tidskrifterna världens mest översatta, *Vaktornet* översätts varje månad till ca hundranittio språk medan *Vakna!* är tillgänglig på ca åttio. På deras hemsida görs jämförelsen med tidskriften *Reader's Digest* som kommer på tredje plats med en utgåva på tjugo olika språk.⁴² Enligt vittnena är detta möjligt eftersom de har ca tretusen aktiva medlemmar som varje månad översätter de texter som skickas ut från Jehovas huvudkontor i USA som har en kontinuerlig övervakning över översättningsprocessen och

³⁶ Wah, R, Carolyn (2001) "Jehovah's Witnesses and the responsibility of religious freedom: the European experience". *Journal of Church and State* Vol 43, no 3 pp. 579-601" s.579.

³⁷ Eldberg, Åke (2013) s. 14.

³⁸ Liedgren, Dobronravoff, Pernilla (2007) s.29.

³⁹ Liedgren, Dobronravoff, Pernilla (2007) s.30.

⁴⁰ Eldberg, Åke (2013) s. 14.

⁴¹ <http://www.jw.org/sv/jehovas-vittnen/verksamhet/tryckeri-och-utgivarverksamhet/vaktornet-Vakna!-tidskrifter/> hämtat 2015-07-31 kl 21:03.

⁴² <http://www.jw.org/sv/jehovas-vittnen/verksamhet/tryckeri-och-utgivarverksamhet/vaktornet-Vakna!-tidskrifter/> hämtat 2015-07-31.

inget går till tryck utan ett godkännande från huvudkontoret.⁴³ Deras hemsida förtydligas det varför detta arbete genomförs varje månad:

Varför lägger vi ner så mycket arbete på det här, till och med på språk som talas av bara några få tusen? Därför att det är Jehovas vilja att ”alla slags människor skall bli räddade och komma till exakt kunskap om sanningen”.⁴⁴

Enligt samfundet är syftet med tidskriften *Vakna!* följande:

”*Vakna!* tar upp allmänna ämnen, till exempel natur och vetenskap, för att bygga upp tron på en Skapare. Den betonar också vilket praktiskt värde Bibeln kan ha i vårt liv.”⁴⁵

Varje nummer har ett huvudtema. Varje nummer innehåller även tips och råd som ofta framkommer i en artikelserie vid namn ”*Hjälp för familjen*”. I denna artikelserie får läsarna ta del av scenarion ur verkliga livet gällande alla aspekter av vardagslivet. Varje spalt innehåller en utmaning där läsarna uppmuntras att fundera över sin egen livssituation samt ta del av utdrag från bibeln samt citat från andra medlemmar ämnade att hjälpa och stödja dem som känner igen sig i den vardagsproblematik som presenteras. Denna spalt kommer att vara ett återkommande inslag i denna studies resultatredovisning i avsikt att spegla de språk och argument som används av tidskriften i dess kontakt med sina läsare.

Varje nummer innehåller även en inledande ungdomsspalt enkom riktad till tidskriftens yngre läsare, här erbjuds den unga läsaren förslag på läs och filmmaterial som berör frågor och funderingar i tonårslivet. Spalten länkar till material på vittnenas hemsida vars syfte att med hjälp av Bibeln och samfundets egna tryckta material erbjuda ungdomarna hjälp och stöd genom deras genomgångsfas till vuxenlivet. Tidskriften innehåller även en återkommande intervjuiserie där människor som har valt att konvertera till vittnenas samfund berättar om sina liv, samt vilken inverkan deras konvertering har haft fått för deras liv. *Vakna!* har också regelbundet historiska tillbakablickar där tidskriften låter läsaren ta del av olika händelser i världshistorien. Avslutningsvis innehåller de flesta nummer av tidskriften en artikelserie vid namn Bibeln berättar där *Vakna!* diskuterar olika religiösa frågor.

I min undersökning har jag dock valt bort tidskriftens naturvetenskapliga artikelserie där de varje nummer presenterar ett djur eller en insekt och genomgående beskriver artens unika särprägel med avsikten att låta läsaren själva besvara frågan om arternas förmågor är något slumpmässigt eller beviset på skaparens ingripande.

⁴³ <http://www.jw.org/sv/publikationer/b%C3%B6cker/Vilka-g%C3%B6r-Jehovas-vilja-i-v%C3%A5r-tid/vilka-%C3%A4r-f%C3%B6rfattarna-hur-%C3%B6vers%C3%A4tts-litteraturen/> hämtat 2015-07-31 kl 21:13.

⁴⁴ <http://www.jw.org/sv/publikationer/b%C3%B6cker/Vilka-g%C3%B6r-Jehovas-vilja-i-v%C3%A5r-tid/vilka-%C3%A4r-f%C3%B6rfattarna-hur-%C3%B6vers%C3%A4tts-litteraturen/> hämtat 2015-07-31 kl 21:16 / 1 Timoteus (2:3-4).

⁴⁵ <http://www.jw.org/sv/jehovas-vittnen/verksamhet/tryckeri-och-utgivarverksamhet/vaktornet-Vakna!-tidskrifter/> hämtat 2015-07-31 kl 21:30.

4 Tidigare forskning

I detta kapitel är det min avsikt att presentera den forskning jag har tagit del av och som kommer att återkomma i den kommande analysen av uppsatsen empiriska material. Denna tidigare forskning kommer att presenteras i kortare avsnitt där varje enskilt forskningsverk presenteras för sig.

4.1 On Socialization and Rebellion

Andrew Holden professor i sociologi vid Lancaster University undersöker i sin studie: *On Socialization and Rebellion: A Sociological Analysis of the Religious Experiences of Young Jehovah's Witnesses* hur av familjer och övriga medlemmar inom Jehovas vittnen bemöter ungdomar som har brutit emot regelverket hos en rörelse som Holden benämner som konservativ, kalkylerande och auktoritär.⁴⁶ Målsättningen med Holdens undersökning är att belysa dessa ungdomars upplevelser kring sin uppväxt inom Jehovas vittnen samt försöka lyfta fram vad som händer med dem som gått emot rörelsen eller valt att avsluta sin samrörelse med samfundet.⁴⁷

Holden betonar tidigt i sin undersökning att forskningen kring Jehovas vittnen är relativt litet jämfört med studier om andra religiösa trossamfund världen över. Enligt Holden återfinns denna brist även i hans forskningsfält där rörelsen enbart nämns i förbifarten i sociologiska verk som har granskat olika trosrelaterade områden. Enligt Holden saknas granskningar om hur de barn och ungdomar som växer upp i familjer anknyta till Jehovas vittnen påverkas av rörelsens doktriner, strikta regelverk och strävan att vända samhället ryggen.⁴⁸ Enligt Holden introduceras barnen redan vid tidig ålder till vittnenas tro och budskap samt de krav som ställs på medlemmarna inom samfundet. Holden menar att förhoppningen är att säkerställa sina barns trygghet genom att försäkra att de skyddas från de faror som finns i samhället utanför rörelsen.⁴⁹ Enligt Holden innebär föreningen mellan vittnenas strävan efter att avskärma sig från förändringar och samhällets inverkan att rörelsen har utverkat processer för att säkerställa att ungdomarnas sinnen inte blir förvrängda av samhällets lockelser.⁵⁰ Bland annat betonar Holden att rörelsens missioneringsarbete där samfundets budskap förs ut i världen genom utdelningen av tryckt material återanvänds för att informera sina egna barn och ungdomar om de regler och doktriner de förväntas följa för att hålla sig inom rörelsens ramar.⁵¹

Holden menar att samfundet noggrant under strikt reglerade former kontrollerar barnens tillgång till information och underhållning, målet är att allt material skall vara av rätt art och

⁴⁶ Holden, Andrew (2002) s. 2.

⁴⁷ Holden, Andrew (2002) s. 3.

⁴⁸ Holden, Andrew (2002) s. 3.

⁴⁹ Holden, Andrew (2002) s. 3.

⁵⁰ Holden, Andrew (2002) s. 3.

⁵¹ Holden, Andrew (2002) s. 5.

inte vara något som kan uppröra deras syn på samfundet. Helst skall vittnenas budskap och syn på livet genomsyra allt det barnen kommer i kontakt med.⁵² Enligt Holden har internet inneburit ett tveeggat svärd för Jehovas vittnen. Tillgången till internet har inneburit nya kommunikationssätt att både kommunicera med andra missioner och medlemmar samt nå ut med sitt budskap och göra allt sitt material tillgängligt för fler potentiella medlemmar. Samtidigt har internet även inneburit en obegränsad och svårövervakad källa till information som är tillgängligt för deras barn och ungdomar.⁵³

När det gäller barnens samröre med det motsatta könet sker ett liknande förmyndarskap. Sexuella kontakter innan äktenskap är förbjudet inom rörelsen och därför tillåts inte vittnenas barn att dejta under skolorn samt att deras socialisering med ungdomar av motsatta könen hålls under strikt bevakning i avsikt att motverka eventuella ungdomliga snedsteg.⁵⁴ Enligt Holden sker fortfarande inslag av ungdomsrevolter, dock bidrar samfundets täta sammanhållning i kombination med sitt strikta totalitära styre att dessa utbrott av olydnad är ovanliga och oftast bemötta med krafttag av både föräldrar och samfund. Enligt Holden är det inte ett ovanligt inslag att barn har blivit slagna eller på andra sätt disciplinerade i avsikt att återinrätta ordning samt säkerställa att barnens lydnad under samfundets regler och förväntningar.⁵⁵

Holden belyser även att förhållandet mellan föräldrar och barn är avgörande för att kvarhålla samfundets avståndstagande från det övriga samhället. Enligt Holden blir föräldrarnas uppgift att ständigt påminna sina barn om de faror och frestelser som finns i samhället som väntar på de unga utanför samfundets gemenskap.⁵⁶ Föräldrarna blir enligt Holden en del i upprätthållandet av samfundets sociala struktur och verklighet samt i behållandet av det motstånd som är avsett att hålla samhällets inflytande på avstånd.⁵⁷

4.2 Att bli, att vara och att ha varit

Syftet med Pernilla Liedgren Dobronravoffs studie var att undersöka varför människor söker sig till Jehovas vittnen samt belysa de bakomliggande anledningar som resulterade i att vissa medlemmar har valt att lämna samfundet.⁵⁸

Liedgren fokuserade främst på att undersöka vilka omständigheter som ökade samfundets attraktionskraft för de människor som valt att söka sig till vittnena. Liedgrens granskande även hur samhörigheten inom samfundet var strukturerat för att öka medlemmarnas känsla av tillhörighet samt huruvida dessa strukturer i vissa fall resulterat i att medlemmar valt att lämna

⁵² Holden, Andrew (2002) s.5.

⁵³ Holden, Andrew (2002) s.11.

⁵⁴ Holden, Andrew (2002) s.11.

⁵⁵ Holden, Andrew (2002) s. 11.

⁵⁶ Holden, Andrew (2002) s.11.

⁵⁷ Holden, Andrew (2002) s.11.

⁵⁸ Liedgren Dobronravoff, Pernilla (2007) s.14.

samfundet.⁵⁹ Ett av de centrala begreppen som Liedgren arbetade utifrån var ingångs- och utgångsprocesser. Med detta menades de processer nya medlemmar genomgick för att betraktas som ett fullvärdigt vittne samt ges möjlighet att delta i samfundets missionering. Utgångsprocesser berörde de omständigheter som individen upplevde förändrade hans inställning/uppfattning samt samfundet samt de processer som förhandlade deras avhopp.⁶⁰ Enligt Liedgren var ett sådant beslut aldrig enkelt eftersom det riskerade att få digra konsvekvenser för den som valde att lämna samfundet. Detta eftersom många av vittnena riskerade att förlora kontakten med sina familjemedlemmar när de lämnade den religiösa gemenskapen.⁶¹ Detta sker eftersom avhoppade individer bryter de regelverk som genomsyrar det religiösa livet, ett regelverk som formar både individen och gruppens identitet. Dessa regler färgar alla aspekter av medlemmarnas liv samtidigt som det underlättar samfundets kontroll över sina missioner eftersom varje vittne förväntas underkasta sig rörelsens syn på tron och livet.⁶² Denna fullkomliga underkastelse inför samfundets regler och vision resulterar i att eventuella avhopp anses som oförlåtliga.⁶³

Under redovisningen av sitt empiriska material lyfte Liedgren fram att rörelsen ansetts av vissa som en stabil punkt i ett oroande och ständigt förändrande samhälle. Rörelsen kunde enligt de intervjuade erbjuda en social gemenskap som tillät personer att hitta en fristad.⁶⁴ En av de intervjuade vid namn Håkan sökte sig till vittnena av den anledningen men upplevde tvivel inför vissa aspekter av rörelsens övertygelser. Delvis var det svårigheter att acceptera kvinnans lägre stående status inom samfundet samt vittnenas avståndstagande från medicinska ingrepp gällande blodtransfusioner.⁶⁵ Under Liedgrens undersökning uttryckte flera av de yngre medlemmarna i samfundet tvivel angående vissa av vittnenas regler och förhållningsätt. Dock poängterade Liedgren att detta eventuella tvivel tenderade att försvinna efterhand och ersättas med en utökad dedikation till samfundet. Enligt Liedgren befinner de aspirerande vittnena ofta i en utsatt situation där de riskerar att utsättas för ifrågasättande och kritik ifrån sin omgivning. Detta eftersom många i samhället ser vittnenas samfund som en sekt och har svårt att förstå varför någon frivilligt skulle söka sig till en sådan organisation.⁶⁶ Liedgren menade att detta bemötande oftast medför att de aspirerande vittnena tar ställning för sin nyfunna tro och ägnar utökad tid och energi för att vinna tillträde till samfundet. Detta leder till att dessa medlemmar frångår sina tidigare tvivel och omfamnar den öppna gemenskap som väntar dem hos vittnena.⁶⁷ Trots detta upplevde många av de nya medlemmarna viss omställningssvårigheter. Bland annat belyste Liedgren hur framförallt nya kvinnliga medlemmar hade svårigheter med kvinnans underställda roll. Dock visade

⁵⁹ Liedgren Dobronravoff, Pernilla (2007) s.14.

⁶⁰ Liedgren, Dobronravoff, Pernilla (2007) s.17.

⁶¹ Liedgren, Dobronravoff, Pernilla (2007) s. 19.

⁶² Liedgren, Dobronravoff, Pernilla (2007) s. 22.

⁶³ Liedgren, Dobronravoff, Pernilla (2007) s.22.

⁶⁴ Liedgren, Dobronravoff, Pernilla (2007) s. 114.

⁶⁵ Liedgren, Dobronravoff, Pernilla (2007) s.115.

⁶⁶ Liedgren, Dobronravoff, Pernilla (2007) s.144.

⁶⁷ Liedgren, Dobronravoff, Pernilla (2007) s.144.

Liedgrens undersökning att dessa kvinnor med tiden hade vande sig och fann en nyfunnen trygghet i sina nya positioner.⁶⁸

När intervjupersonerna tagit till sig tron har värderingarna förändrats och förvandlats, bevekelsegrunderna kan vara olika och vägarna in i ett medlemskap är olika långa för olika intervjupersoner. De som låter sig döpas har blivit övertygade om att den tolkning av Bibeln som Jehovas vittnen gör är den enda rätta⁶⁹

Undersökningen belyste slutligen samfundets normsystem. Enligt Liedgren är detta system noggrant utformat och avsett för att säkerställa att varje enskild individ agerar och betar sig på rätt sätt samt följer de ordningsregler och förväntningar som organisationen stipulerar.⁷⁰ Liedgren menade att systemet är underbyggt av flertalet olika tekniker där organisationen använder sig av inkluderande och exkluderande metoder för att säkerställa medlemmarnas lojalitet och lydnad. För att säkerställa detta förväntas varje medlem t.ex. att arbeta på arbetsplatser där flera av samfundets medlemmar arbetar sedan tidigare. Arbetena som utförs är ofta okvalificerade yrken utan krav på utbildning, något som enligt Liedgren underlättar för de exkluderingsstrategier som brukas emot de medlemmar som kommit på kant med samfundet.⁷¹ Slutligen betonade Liedgren språkets betydelse inom vittnenas samfund. Enligt Liedgren blir språket en del i det som binder samfundet och dess medlemmar samman, bland annat genom att använda ett språkbruk som avskiljer sig ifrån ett s.k. normalt språkbruk underbyggs den sociala gemenskapen medlemmar emellan:

Genom språket skapas ett unisont sätt att tänka. Sociala institutioner uppstår när en viss handling, oavsett vems, väcker samma reaktioner hos majoriteten av medlemmarna i en social gemenskap.⁷²

Enligt Liedgren underbygger detta gemensamma språkbruk samfundets avståndstagande från samhället. Samfundet bygger på en gudomlig sanning som gör att de står avskilda från en värld full av osanningar och lögnar. Liedgren menade att denna inställning underlättar den sociala kontroll som samfundet har över sina medlemmar. Eftersom samfundet är sanningen skapas en miljö där förhållningsregler efterföljs, eftersom misstro och tvivel är att motsäga sig den gudomliga sanning som samfundet förkroppsligar.⁷³

5 Teoretiskt perspektiv

Denna studie kommer att ta avstamp ifrån de kunskapssociologiska teorier som utvecklats av Peter Berger och Thomas Luckmann. En av utgångspunkterna för Berger och Luckmann är att skapa förståelse för hur människors sociala interaktioner ligger till grund för tolkningar av omvärlden som slutligen resulterar i olika uppfattningar av världens uppbyggnad och

⁶⁸ Liedgren, Dobronravoff, Pernilla (2007) s.147.

⁶⁹ Liedgren, Dobronravoff, Pernilla (2007) s. 147.

⁷⁰ Liedgren, Dobronravoff, Pernilla (2007) s.201.

⁷¹ Liedgren, Dobronravoff, Pernilla (2007) s. 201.

⁷² Liedgren, Dobronravoff, Pernilla (2007) s.190.

⁷³ Liedgren, Dobronravoff, Pernilla (2007) s.192.

beskaffenheter.⁷⁴ Enligt Berger och Luckmann är det en del i människans grundläggande världsbyggande strävan, eftersom människan enligt deras teoritiska utgångspunkter är den enda varelse som själva behöver skapa sig en förståelse om sin omvärld, en förståelse som formas både genom individens enskilda meningsskapande samt genom interaktionen med andra.⁷⁵ Berger och Luckmann betonar att resultatet av människans världsskapande oftast sker under påverkan av de faktorer som omger individen eller gruppen, med detta menas t.ex. personens kön, kultur samt vilken samhällstillhörighet individen föds in i och det är inom ramarna för dessa faktorer som människan oftast formar sin bild/uppfattning om dess omvärld.⁷⁶ Berger och Luckmann understryker även att dessa omgivande faktorer är delaktiga i formandet av både individen och gruppens normer samt uppfattningen om vad som anses vara normalt och socialt tillåtet och förbjudet agerande/uppförande.⁷⁷ Det är igenom det sociala samspelet som människan upprättar bilden av både sig själv samt i förlängingen samhället som omger både individen och gruppen.

Enligt Berger och Luckmann är detta en process som är uppdelad i tre kategorier: Externalisering: människans aktiviteter, idéer och tankar, Objektivisering: den struktur som skapas av människans aktiviteter, idéer och tankar t.ex., samhällen, religion, ideologier och Internalisering: inom den slutliga kategorin är det människan som skapas/formas genom att tillhöra och identifiera sig med den strukturella verklighet som omger hen.⁷⁸

*"It is in this process that man produces a world. Only in such a world produced by himself can he locate himself and realize his life. But the same process that builds his world also "finishes" his own being. In other words, man not only produces a world, but he also produces himself. More precisely, he produces himself in a world."*⁷⁹

Enligt Luckmann och Berger befinner sig människan i ett ständigt stadium av externalisering, det sker ett kontinuerligt utflöde av tankar och idéer, något som har skapat ett behov av ramar och strukturer som innebär en stabil miljö för människans skapande. Samhällets institutionalisering möjliggör att människans externalisering delas upp inom sfären för olika särskilt utformade institutioner som säkerställer att handlingar som berör t.ex. samhällets religiositet handhålls av institutioner som kyrkan.⁸⁰ Vidare menar Luckmann och Berger att institutionaliseringen förutsätter att varje upprättad institution innehåller en socialt kontrollerande struktur. Meningen med denna kontroll är att säkerställa att allt handlande inom ramarna för den specifika institutionen sker utefter ett förutbestämt handlingsmönster.⁸¹ Detta kan bland annat ske genom fastslagna regler och normsystem som förväntas efterföljas av de individer och medlemmar som underställs den specifika institutionen. Enligt Berger sker detta i stor utsträckning under det heliga överhäng som religionen bildar där allt mänskligt handlande styrs genom kopplingar till olika former av heliga texter som dikterar

⁷⁴ Berger, Peter, Luckmann, Thomas (1966) *The social construction of reality – A treatise in the sociology of knowledge*. s. 34.

⁷⁵ Berger, Luckmann (1966) s. 65.

⁷⁶ Berger, Luckmann (1966) s. 67.

⁷⁷ Berger, Luckmann (1966) s. 67.

⁷⁸ Berger, Peter: (1967) *The sacred canopy – elements of a sociological theory of religion*. s.4.

⁷⁹ Berger, Peter (1967) s. 6.

⁸⁰ Berger, Peter, Luckmann, Thomas (1979) s.71.

⁸¹ Berger, Peter, Luckmann, Thomas (1979) s.71.

villkoren både för den religiösa strukturens utformning samt för hur varje individ bör agera samt leva sitt vardagliga liv.⁸²

För att fördjupa detta ytterligare samt för att kunna knyta an skapandet av sociala verkligheter till min studie har jag även valt att utgå ifrån kultursociologen Pierre Bourdieus begrepp Doxa. Min avsikt är att utifrån detta begrepp djupare kunna belysa hur sociala verkligheter och livsstilar skapas och upprätthålls. Genom regler, ritualer och myter skapar religionen en grundläggande struktur som kan genomsyra hela samhällskroppen. Det blir religionen som bildar utgångspunkten för samhällets övergripande normsystem. Enligt Bourdieus Doxa begrepp skapas miljöer där människan accepterar de regler och traditioner som tidigare generationer har förväntats att följa samtidigt som det sker ett upprätthållande av samhällets befintliga normsystem gällande könstillhörighet, etnicitet, ålder och samhällsklasser. Doxa handlar även framförallt om trosföreställningar samt hur aktörerna inom vissa trosföreställningar framställer samt eftersträvar att behålla strukturerna som utgör ramarna för deras specifika trostillhörighet.⁸³

6 Metod och Material

I följande kapitel är det min avsikt att presentera studiens metod och material samt på vilket sätt studiens empiri kommer att analyseras.

6.1 Retorikanalys

Denna studie kommer att genomföras med stöd av retorikanalys, en undersökningsmetod vars främsta syfte är att granska vad sägs inom en given kontext samt på vilket sätt materialet framförs och formuleras.⁸⁴ Enligt Karlberg och Mral är retoriken ett effektivt verktyg, genom att formulera sitt material oavsett om det handlar om tal eller text är det möjligt för avsändaren att påverka sin publiks uppfattningar inom olika sakfrågor oavsett om det berör politiska eller religiösa spörsmål.⁸⁵ Med retorikanalysens hjälp kan forskaren bryta ner det framförda materialet och granska talaren eller skribentens försök att lyckas att övertala eller påverka sin publik för att kunna kontrollera åhörarnas/läsarnas fortsatta lojalitet/stöd eller lyckas att nå fram till nya potentiella lyssnare.⁸⁶ Enligt Lloyd Bitzer är en av retorikens målsättningar att skapa förändring. De bästa förutsättningarna för detta återfinns i att

⁸² Berger, Peter (1967) s.29-33.

⁸³ Bourdieu, Pierre (1991): "Några egenskaper hos fälten" *Kultur och kritik, Anföranden av Pierre Bourdieu* s.127-128.

⁸⁴ Renberg, Bo (2007) *Retorikanalys – en introduktion*. Studentlitteratur AB Lund. S.14.

⁸⁵ Karlberg, Maria, Mral Brigitte: (1998) *Heder och påverkan – Att analysera modern retorik*. Stockholm: Natur och kultur: s.10.

⁸⁶ Renberg, Bo (2007) s.9

adressera en publik som redan är investerad och själv verkar för samma mål som avsändaren.⁸⁷

Jag har valt att arbeta utifrån denna analysmetod med avsikt att lyfta fram samt granska vilka argument och uttryck som används av tidskriften *Vakna!* för att bidra till upprätthållandet av vittnenas religiösa struktur och identitet, samt för att kunna belysa vilket språk och argument som riktas emot tidskriftens unga läsare. Renberg konstaterar att den grundläggande analyskontexten är central för den forskare som ämnar bedriva ett retorikanalytiskt forskningsarbete.⁸⁸ Kontexten i detta fall kommer vara som nämndes här ovan hur tidskriften blir en del i upprätthållandet av vittnenas religiösa struktur, här kommer främst fokus ligga på att belysa vilka ämnen som tidskriften väljer att lyfta fram samt vilka uttryck och argument som används i avsikt att knyta dessa ämnen till den religiösa kontexten. Studien kommer även att belysa hur tidskriften lyfter fram värdet i vittnenas budskap, samt hur tidskriften kommuniserar detta budskap till sina läsare.

Enligt Bitzer kan retoriken användas för att vägleda och kontrollera sina åhörare.⁸⁹ Utifrån detta är det min avsikt att granska hur tidskriften använder sitt budskap för att influera läsarna. Jag kommer även försöka lyfta vilka argument som eventuellt lyser igenom i texten gällande vad läsaren förväntas leva upp till för att kunna delta i samfundets gemenskap och den eventuella frälsning denna tillhörighet utlovar. Den insamlade empiri som ligger till grund för denna studie kommer att presenteras i det kommande resultatkapitlet, därefter är det min avsikt att genomföra en retorikanalytisk granskning av detta material. Denna granskning kommer att genomföras i studiens analyskapitel för att belysa det språk/argument som tidskriften *Vakna!* använder för att lyfta samfundets budskap samt knyta an till dess unga läsare. Analysen kommer att utgå ifrån följande argumentationsmedel: logos ethos, och pathos.⁹⁰

Med ett logosargument menas de argument som avsändaren använder i avsikt att påverka/övertyga mottagaren.⁹¹ Logosargument är ofta till för att tilltala mottagarens sinne för förnuft och baseras ofta på statistik och faktabaserad kunskap. Ethosargument hänvisar oftast till tilltrovärdiga personer eller källor som den avsedda publiken kan anse stå över eventuell skepsis och kritik, i denna studie kommer de flesta framträdande ethosargument främst referera till Bibeln t.ex.⁹² Pathosargument används däremot när talaren/avsändaren har för avsikt att väcka känslor hos sin publik, genom exempelvis nämna tragiska händelser eller svåra situationer som mirakulöst slutade lyckligt. Genom att försätta sina åhörare i en viss känslöstämning underlättar för avsändaren att få dem att motta det avsedda budskapet.⁹³

Det är min målsättning att genom en retorikanalytisk analys i kombination med de kunskapssociologiska teorierna om skapandet och upprätthållandet av religiösa

⁸⁷ Bitzer, F, Lloyd (1968) *The rhetorical situation" Philosophy and Rhetoric, Vol 1 (1968) pp. 1-14 s.8.*

⁸⁸ Renberg, Bo (2007) s.16.

⁸⁹ Bitzer, F, Lloyd (1968) s.6.

⁹⁰ Renberg, Bo (2007) s.26.

⁹¹ Renberg, Bo (2007) s.35.

⁹² Renberg, Bo (2007) s.35.

⁹³ Renberg, Bo (2007) s.36.

identiteter/strukturer kunna presentera läsaren med en bild av tidskriftens bidrag till att bevara samfundets religiösa ramverk.

6.2 Urval

Denna studie grundas på en granskning av samtliga av 2014års upplagor av tidskriften *Vakna!* en publikation som tillsammans med Vaktornet ges ut av Jehovas vittnen och når människor världen över. Tidskriften kommer ut en gång i månaden, med tolv nummer årligen, och har enligt samfundet följande syfte: ”*Vakna!* visar hur vi kan hantera dagens problem och bygger upp tron på Guds löfte om en fridfull och trygg värld.”⁹⁴ Tidskriftens målsättning att lyfta vardagliga händelser och guida sina läsare genom råd och hjälp med Bibelns stöd är en av anledningarna till varför jag har valt att fokusera på *Vakna!* över systerpublikationen, Vaktornet som främst handlar om globala händelser. Enligt min uppfattning öppnar tidskriften upp möjligheten att genomföra en granskning av hur tidskriften blir del av att framföra Jehovas vittnen samt dess kontakt med de yngre medlemmarna/läsarna. Tidskriften var en informationsrik källa och redan tidigt under min studie fattades beslutet att begränsa undersökningen till enbart publikationens tolv upplagor under 2014. Detta beslut grundades även i studiens omfång och de tidsramar vi har haft tillförfogande.

6.3 Databerarbetning

Varje nummer av tidskriften har lästs i kronologisk ordning samtidigt som det har förts en noggrann nedteckning av det som i varje artikel har varit av retorikanalytiskt intresse. Dessa anteckningar har granskats flertalet gånger och kategoriserats upp utefter sitt retoriska innehåll, det material som inte har uppvisat det resultat som varit relevant för studiens grundläggande syfte sållats bort. Det kvarstående empiriska materialet som kommer att presenteras i studiens resultatkapitel har sedan tematiserats utefter tidskriftens del i att föra ut samfundets budskap och upprätthålla dess religiösa kopplingar och struktur samt hur tidskriften har nått ut till de ungdomar som läser *Vakna!* Avsikten bakom detta är att ge läsaren en möjlighet att få en överblick av det språkval och argument som lyfts fram av tidskriften i dess kontakt med sina läsare. Slutligen genomfördes en retorikanalytisk granskning av materialet. Avsikten med granskningen var att belysa hur tidskriftens argument och språkval kan ses som delaktiga i upprätthållandet av den religiösa strukturen samt forandet av dess läsare.

⁹⁴ <http://www.jw.org/sv/publikationer/tidskrifter/> hämtat 2015-07-26 kl 19:20.

7 Empiri och analys

I detta kapitel kommer studiens empiriska material att redovisas och analyseras utifrån Berger, Luckmann och Bourdieus teorier, detta kommer att ske genom att lyfta fram hur Jehovas vittnen och deras budskap förmedlas genom tidskriften samt vilka argument och språkbruk som används i kontakten med läsarna med avsikten att stärka banden mellan samfundet och läsarna.

Under punkt 7.1 presenteras hur Jehovas vittnen framställs i tidningens olika artiklar och rådgivningsspalter. Min avsikt är att lyfta fram hur samfundets regler, normsystem och struktur framförs och förstärks av tidskriften. Som tidigare nämnt så är tidningen uppbyggd av en serie kortare artiklar, många av dem är återkommande varje nummer, bland annat kortare reserapportage, historiska tillbackablickar, råd och hjälp givar artiklar som riktas direkt till läsarna med avsikten att stödja dem i mötet med vardagens stress och problematik. Tidskriften innehåller även en återkommande intervjuiserie där människor från olika delar av världen ges möjlighet att berätta om sitt liv och sin tro, tidskriften låter även läsaren ta del av artiklar som berör religiösa och vetenskapliga frågeställningar. Under punkt 7.1 kommer jag att presentera följande rubriker: Tidskriften och Bibeln Definition av sann religion, Tidskriften och vardagen samt Konveriternas berättelser. Under dessa rubriker kommer jag att redovisa hur tidskriften framställer Jehovas vittnen samt samfundets kopplingar och syn på Bibeln och vetenskapen.

Under punkt 7.2 besvaras studiens andra frågeställning, här är det min avsikt att presentera vilka budskap som ritkades emot tidskriftens unga läsare samt framförallt hur budskapen framfördes.

7.1 Tidskriften och Bibeln

En framträdande aspekt av min undersökning var hur Bibeln genomsyrade nästintill allt textmaterial som publicerades inom tidskriften. Det kunde både vara för att uppmuntra, trösta läsarna men också för kunna hänvisa till Bibelns budskap i avskräckande syfte. Ett av de ämnen som behandlades i avskräckande syfte var spiritualism. Enligt tidskriften hade seanser och försök att kontakta andevärlden vanligt förekommande hos folk som söker tröst om att deras nära och kära funnit sig till rätta i efterlivet. Något som tidskriften tog avstånd från:

”Det får inte hos dig finnas någon som rådfrågar ett spiritistiskt medium eller som söker vägledning hos de döda. Ty var och en som gör sådant ” är avskyvärd för Jehova”⁹⁵

⁹⁵ 5 Mosebok (18:10-12).

Samröre med dem som ansåg sig kunna kontakta andevärlden är en överträdelse som liknandes enligt Bibeln vid svartkonst och skulle innebära att praktisören skulle förlora sin chans att få tillträde till Guds paradiset.⁹⁶ Utifrån Berger och Luckmanns teorier om hur människans/grupperns normsystem och sociala regler utvecklas i samspel med andra blir tidskriften del i att förmedla samfundets uppfattningar samt agera påminnelse för läsaren om vad som anses vara oacceptabelt.⁹⁷ Något som ges ytterligare vikt i sin förankring i Bibelns avståndstagande från svartkonst. I dessa avseenden blir den heliga skriften ett mångsidigt verktyg i händerna på tidskriften och bär tydliga spår av Peter Bergers tankar om religionen som ett heligt överhäng där allt inom en särskild sfär hamnar under religiositetens kontroll och skugga.⁹⁸

Detta framkom även i vissa av de historiska tillbakablickar som läsarna av *Vakna!* kunde ta del av på en regelbunden basis. Dessa historiska artiklar var ofta utformade på liknande sätt, ett historiskt skede eller person presenterades kortfattat följt av en djuplodande genomgång gällande de felaktigheter som hade skett eller de orättfärdigheter den historiska personligheten hade utsatts för, ofta i namnet av falska religiösa övertygelser.

I fallet med Konstantin den stora blev språkbruket särskilt talade, bland annat titulerades den romerska kejsaren som grundaren av ”den så kallade kristendomen”⁹⁹. Redan inledningsvis klargörs tidskriftens grundläggande uppfattning av det som senare skulle utformas till den katolska kyrkan. Ståndpunkten som tidskriften framför är att kristendomen utanför vittnenas samfund existerar för att söka att förtrycka människor genom att förleda dem med de feltolkningar som den organiserade kyrkan har gjort av Bibelns texter. Tidskriften förmanar läsarna till fortsatt vaksamhet och medvetenhet om att de inte bör förledas eftersom ingen världslig kyrka har makt över människan. Språkvalets avsikt blir att belysa de osanningar och förfalskningar kristendomen som existerar i samhället och historien samt att uppmana läsaren att uppmärksamma farorna med det inflytande förvanskade trossamfund kan utöva på människan.¹⁰⁰ Denna form av argumentation framförs både för att betona vikten av att Jehovas vittnen bör hålla samhällets influenser på avstånd genom att illustrera farorna utanför samfundets ramar. Enligt Liedberg strävar samfundet efter att minimera påverkan och inflytande från det utomstående samhället, något som skulle riskera att utöka en negativ influens över samfundets medlemmar.¹⁰¹ Detta avskärmande är ett återkommande tema i *Vakna!*, och denna strävan blir främst tydligt i diskussioner kring religiositet. Upprepade gånger utpekas andra religiösa samfund som felaktiga eftersom dessa antingen har glömt eller fått ta del av lögnaktiga budskap av deras respektive trossamfund.

Sammanfattningsvis tolkar Jehovas vittnen Bibeln som sann och okränkbar. Denna syn har resulterat i att vittnena betraktar Bibelns berättelser som fakta, det som utspelar sig inom pärmarna av denna heliga text är den oförfalskade sanningen. Detta avsnitt visar hur

⁹⁶ *Vakna!* Feb s.3.

⁹⁷ Berger, Luckmann (1966) s. 67.

⁹⁸ Berger, Peter: (1967) s.29-33.

⁹⁹ *Vakna!* Feb (2014) s.12.

¹⁰⁰ Liedgren, Dobronravoff Pernilla (2007)s.192.

¹⁰¹ Liedgren, Dobronravoff, Pernilla: (2007) s.17.

tidskriftens språkbruk ämnar väcka känslor hos läsarna. Genom att poängtera hur bland annat bruket av spådomar och kontakt med andevärlden är oacceptabelt både enligt samfundet och Gud förenar tidskriften ett pathos och ethos betonat språk vars avsikt är väcka rädslan inför konsekvenserna som skulle följa om de låtit sig lockas av andevärlden. Samtidigt blir tonen i tidskriften brukar hätsk när den ger läsarna möjlighet att ta del av olika historiska tillbakablickar. Tidskriften använder ett språk ämnat att väcka avsmak, rädsla och ilska hos sina läsare genom att betona de felaktigheter och egennyttigt girigt beteende som den organiserade kristna kyrkan tillskrivs. Något knyter an till tidskriftens återkommande uppmaningar om vaksamhet och avstånd från samhällets förledande inflytande.

7.1.1 Definitionen av sann religion

Under denna rubrik presenteras bilden av Jehovas vittnen som innehavare av Bibelns sanna budskap. Genom att jämföra Jehovas vittnen med andra kristna samfund lyfter tidskriften upprepade gånger att övriga kristna samfund har feltolkat Bibelns budskap. Misstolkningar som resulterat i att sanningen har gått förlorad för merparten av de kristna samfunden.¹⁰² Framträdande exempel på detta var bland annat misstolkningar om Gud, världens skapelse samt tron på evolution. Enligt tidskriften är Gud en person som med obegränsad kraft, vishet och målsättning har skapat allt som lever och växer. Gud existerar utanför tiden och är alltid närvarande i allt som existerar. *Vakna!* betonar slutligen att Gud inte är namnlös utan står omnämnd med sitt sanna namn Jehova tusentals gånger i den heliga skriften.¹⁰³ En av tidskriftens stötestenar gällande världens skapelse baseras på den felaktiga tolkningen att Gud skapade världen på sex dygn enligt vår egen tidsuppfattning. Eftersom Gud är tidlös hävdas att dessa dygn som omnämns i det inledande kapitlet av Bibeln spände över tusentals år.¹⁰⁴

Detta är något som tidskriften menar skiljer sig markant från övriga kristna samfund vars tolkning motsäger sig vetenskapen syn på världens skapelse. Artikeln avfärdar även inte helt tanken om att arterna som Gud skapade vid världens början har genomgått förändringar under historiens gång. Dock betonas det att dessa skillnader inte har varit så pass markanta som vissa forskare menar. Istället framhävs det faktum att Gud vid skapandet av världen framställde växter, djur och människor, något som var resultat av Guds direkta ingripande och inte ett resultat av de Darwiniska tankarna om evolution och arternas utveckling.¹⁰⁵ Denna form av argumentation betonade att samfundets syn på skapelse har större samhörighet med vetenskapen än övriga tolkningar av Bibelns ord.¹⁰⁶ Denna övertygelse betonas ytterligare i artikelns avslutande del där naturforskaren Alfred Wallace som delade många av Charles Darwin naturvetenskapliga övertygelser citeras på följande sätt:

¹⁰² *Vakna!* Mar (2014) s.2.

¹⁰³ *Vakna!* Mar (2014) s.4.

¹⁰⁴ *Vakna!* Mar (2014) s.4.

¹⁰⁵ *Vakna!* Mar (2014) s.4.

¹⁰⁶ *Vakna!* Mar (2014) s.4.

De som har ögon att se med och ett sinne till att begrunda de minsta cellerna, blodet, jordklotet och det vidsträckta universum ... inser att det finns skarpsinnig och medveten ledning; kort sagt, det finns en Intelligens.¹⁰⁷

Det är främst med logos- och ethosgrundade argument som *Vakna!* framför Jehovas vittnens budskap. Enligt Renberg handlar detta om att både försöka tala till mottagarens sinne för logik och förstånd samtidigt som argumentationen förstärks genom sin koppling till Bibeln som enligt vittnena är ett källmaterial som är okränkbart.¹⁰⁸ Tidskriftens roll som förmedlare av vittnenas budskap och regler genomsyrar hela publikationen, dock är som tydligast i de artiklar som berör det religiösa livet. Det är även här tidskriften främst förlitar sig på logosgrundade argument. Andligheten beskrivs som ett av människans grundläggande behov, ett behov som är medfött hos alla människor. Dock betonar tidskriften att detta mänskliga behov har inneburit följande:

”För att försöka tillgodose det behovet har människor grundat många olika religioner som bygger mer på mänskliga tankar och idéer än på Guds.”¹⁰⁹

Med detta menade tidskriften att behovet av Gud hade lett många in på fel vägar eftersom de enbart har gett sig hän åt att dyrka utan att först förskansa den rätta kunskapen om Guds budskap. Något som har resulterat i skapandet av religioner som inte kan rättfärdigas som sant Gudstroende utan enbart mänskliga konstrukt baserade enbart på människans försök att forma bilden av Gud istället för att forma sin tro efter gudomen. Enligt artikeln skall en sann religion genomsyra hela människans existens, det skall vara grundstommen för ens livsstil och inte enbart begränsas till formella ritualer och riter som saknar sakralt innehåll.¹¹⁰ I Tidskriften formulerades även frågan om det är möjligt att veta hur en religion kan uppfattas som sann och besvarar frågan på följande sätt:

”Man behöver inte vara botaniker för att kunna skilja fikonsträd från tistlar. På samma sätt behöver man inte vara religionsexpert för att kunna skilja det som är sant från det som är falskt.”¹¹¹

Tidskriftens språk och ord val påvisar även vad den som vill ha tillgång till både samfundets gemenskap samt ha möjligheten att komma i kontakt med vad tidskriften beskriver som en sann religion. Bland annat är det underkastelse och en vilja att forma sitt liv och sin existens efter sin tro.¹¹² Det är enbart genom detta den enskilde läsaren kan uppnå tillgång till Gud. Tidskriften betonar att inget annat än ett helhjärtat engagemang duger samt att de som inte är redo underställa sig Guds vilja enbart slösar bort sin tid och riskerar att förolämpa Jehova. Tidskriften i detta fall kallar detta för ett avskyvärt handlande. Tidskriften blir återigen del i att samfundets regler och normsystem genom direkta hänvisningar till Gud fader själv, genom att betona att ett slapphänt förhållande till sin tro inte enbart visar på individens brist på engagemang utan personligen förorättar Gud blir enligt min tolkning del i intuitionens strävan att säkerställa att medlemmarna rättar sig i ledet och följer det inrättade handlingsmönster de

¹⁰⁷ *Vakna!* Mar (2014) s.7.

¹⁰⁸ Renberg, Bo (2007) s.9.

¹⁰⁹ *Vakna!* Jul (2014) s.14.

¹¹⁰ *Vakna!* Jul (2014) s.14.

¹¹¹ *Vakna!* Jul (2014) s.15.

¹¹² Eldberg, Åke (2013) s.11.

enligt Berger och Luckmann förväntas att följa¹¹³ Utifrån Bergers tankar om att allt mänskligt handlande kan laddas med religiös mening är det slående hur pass framtydande samfundets sociala struktur och kontroll blir i tidskriftens artiklar, uppmaningarna till läsarnas eget förnuft är vanligt förekommande samtidigt som tidskriften noggrant väger upp med hänvisningar till utdrag ur Bibeln.¹¹⁴ Liedgrens forskning visade på att språkbruket inom Jehovas vittnen hade en central betydelse när det gäller att skapa en gemenskap inom samfundet.¹¹⁵ Detta anser jag framträder i exempel där tidskriften använder ett språkbruk som både explicit och implicit vänder sig till läsarnas förnuft och sinne för logik.

Denna form av språkbruk blev tydligt i de artiklar som besvarades frågor angående olika aspekter av det religiösa livet, det var som samfundets grundläggande åsikter blev främst framträdande. Det var även här som samfundet belyste de fundamentala ståndpunkter som enligt Liedgren avskiljer Jehovas vittnen både från övriga religiösa samfund samt ifrån samhället överlag.¹¹⁶ Utifrån Berger och Luckmanns teorier skapas våra handlingar och idéer strukturer som i slutändan blir det som formar oss människor.¹¹⁷ Genom att tidskriften återkommande exemplifierar hur omvärlden avviker från den världsbild som ses som sanning inom samfundet formas den struktur som konkretiserar vittnenas uppfattning om verkligheten. Utifrån denna argumentation underbyggs vittnenas trosövertygelse som sann genom betoningar som speglar den religiösa struktur som präglar samfundet där vittnena förväntas forma sitt liv och vardag efter sin tro. Eftersom varje enskild medlem i samfundet strävar efter att göra sin tro och lojalitet till Jehova fokuspunkten för sina liv lyckas de med något som övriga mänskligheten inte klarar av, nämligen att uppnå den sanna lojalitet och övertygelse som Jehova förväntat sig av människan.¹¹⁸ Enligt Berger och Luckmann är en central del av institutionaliserandet av människans handlande och meningskapande upprättandet och kvarhållandet av en kontrollerande strukturell ram vars avsikt är att säkerställa ett regel- och normverk som varje individuell medlem förväntas att följa.¹¹⁹ Tidskriften är en del av denna institutionella strävan att upprätthålla denna struktur som uppmuntrar vittnenas lojalitet och efterföljande av samfundets regler.

Denna argumentation framförs delvis mellan raderna där läsarna själv troligen kan känna igen sin egen trosförankrade livssträvan. I kontrast emot detta återspeglas det övriga samhällets uppfattningar som missriktade desillusionerade och stundtals löjeväckande enligt tidskriften. Bland annat menar tidskriften att människans grundläggande behov av att ha kontakt med det gudomliga har resulterat i skapandet av en uppsjö av osanna irrläror som enbart har resulterat i att vilseleda människor och samhällen. Något som enligt Liedgren är en grundläggande uppfattning gällande Jehovas vittnens syn på samhället som omger dem.¹²⁰

¹¹³ Berger, Peter, Luckmann, Thomas (1979) s.71.

¹¹⁴ Berger, Peter: (1967) s.29-33.

¹¹⁵ Liedgren, Dobronravoff, Pernilla (2007) s.190.

¹¹⁶ Liedgren, Dobronravoff, Pernilla (2007) s.29.

¹¹⁷ Berger, Peter: (1967) s.4.

¹¹⁸ Eldberg, Åke (2013) s.11.

¹¹⁹ Berger, Peter, Luckmann, Thomas (1979) s.71.

¹²⁰ Liedgren Dobronravoff, Pernilla: (2007) s.17.

I tidskriften påpekas den likartadeskillnaden mellan sanna religioner och osanna som skillnaderna mellan fikonträd och tistlar, en argumentation som åter igen bottnar i tidskriftens språkbruk. Genom att nedlåtande uttrycka åsikter om religioner som anses vara falska samtidigt som den egna trosuppfattningen underförstått lyfts upp betonas tidskriftens avsikt att förhöja samfundets religiösa övertygelse som den enda sanna och rätta. Tidskriften betonar att sann religion förkunnar Guds sanna budskap och inte bygger på mänskliga förutfattade meningar kring religion. Tidskriften betonade även att sann religion inte ryggas undan från att predika Guds budskap för folket samt att kalla Gud vid hans sanna namn Jehova lär sina medlemmar att hjälpa andra och agera kärleksfullt jämtemot sina medmänniskor oavsett bakgrund eller etnisk tillhörighet.

De här principerna finns i världens mest spridda bok – Bibeln. Den uppmanar oss att arbeta på egenskaper som kan bidra till friden och läka känslomässiga sår. Det kan vara egenskaper som omdömesförmåga, insikt, omtanke, kärlek och tålmod.¹²¹

Tidskriften uppmanade även läsarna att ta del av de budskap som Jehovas vittnen håller för heligt samt att själva söka sig till deras lokala Rikets sal för att få ta del av detta budskap.¹²² Genom att genomsyra både tal och uttryck med ett språkbruk som ytterligare betonar de slående skillnaderna mellan deras sanning och övriga samfunds falska budskap. Detta blir även enligt min mening del i att förhålliga den färdigpaketerade produkt som samfundet enligt Eldberg erbjuder potentiella nya medlemmar, detta eftersom tidskriften återkommande hänvisar nyfikna att själva söka ut deras lokala samfund i avsikt att själva ta del av den sanning som kan bli deras.¹²³ Hänvisningar till det egna samfundet legitimeras genom att tidskriften betonar att Bibeln är den sanna källan till att finna en meningsfull existens samt att det specifikt i kontakt med Jehovas vittnen som människan enbart ges möjlighet att ta del av den verkliga kärnan i detta gudomliga budskap. Enligt Eldberg levererar Jehovas vittnen en välpaketerad produkt som inte enbart utlovar tillgång till gemenskap inom tron utan även insikter och tillgången till sanningar som kan resultera i evig lycka och tillträde till det gudomliga paradiset på jorden som väntar de som varit rättroga.¹²⁴ Människan som enligt Berger och Luckmann är den enda varelsen som inte föds med de egenskaper som krävs för att hantera sin omgivning erbjuds genom Jehovas vittnen en färdig världsbild samt de stöd och regler som behövs för att ge den enskilda människan en meningsfull existens.¹²⁵

Sammanfattningsvis betonas sanningen och äktheten hos tolkningen av kristendom som Jehovas vittnen står för utifrån ethos och logos-grundade argument och språkbruk. Språkbruket som används utmålar äktheten hos vittnens trosövertygelse som inget annat än en logisk självklarhet. Bland annat lyfts en kortare checklista tidskriften diskret serverar läsaren med en definition om vad en sann religion bör uppfylla för krav. Krav som direkt knyter an till vittnens egen trosuppfattning och betonar vikten av medlemmarnas fullständiga

¹²¹ *Vakna!* Aug (2014) s.3.

¹²² *Vakna!* Jul (2014) s.16.

¹²³ Eldberg, Åke (2013) s.12.

¹²⁴ Eldberg, Åke (2013) s.12.

¹²⁵ Berger, Luckmann (1966) s. 65.

hängivenhet och underkastelse inför Gud och i förlängningen samfundet. Genom tidskriftens proklameringar om den rätta tron bekräftas bilden av samfundets religiösa validitet samtidigt som icke medlemmar uppmanas att söka sig till samfundet.

7.1.2 Tidskriften och vardagen

Jehovas vittnens målsättning med tidskriften är att erbjuda människor möjligheten att finna stöd och hjälp i vardagen. Under rubriken ”Hur man bäst använder sin tid” fick läsaren ta del av råd om att förvalta sina verksamma timmar under dygnet, bland annat uppmanas läsaren att vara organiserad, undvika tidstjuvar, vara realistisk och balanserad samt slutligen följa bra värderingar. Med hjälp av bibelcitat och hänvisningar till vittnens egna publikationer delges läsaren bland annat följande råd:

Tänk igenom dina värderingar. Dina värderingar gör att du kan bedöma vad som är bra, viktigt och givande. Om ditt liv vore en pil skulle dina värderingar vara det som riktar in pilen mot målet. Goda värderingar hjälper dig alltså att prioritera rätt i livet och använda tiden på bästa sätt, timme för timme och dag för dag. Var kan man finna sådana värderingar? Många har upptäckt Bibelns överlägsna råd.¹²⁶

I detta fall använder tidskriften en logos-baserad argumentation för att hänvisa läsaren till Bibeln. Genom detta lyckas tidskriften med att cementera ett faktum, d.v.s. det är logiskt för läsaren att söka sig till de enligt tidskriften överlägsna budskap som Bibeln förmedlar. Det är Bibeln som är ursprungstexten, det är där svaren på läsarens frågor finns, även när det gäller hur vi läsare bör eftersträva att portionera upp vår tid. Läsarna uppmuntras bland annat att utvärdera sig själva och hur deras tid kommer till användning med uppmaningen om att enklare omprioriteringar med Bibelns hjälp skulle kunna resultera i en ökad livskvalité och lycka i livet. En återkommande ståndpunkt är att läsaren har möjlighet att kunna förse sig själva med de verktyg och kunskap som behövs för att kunna bemöta alla former av problematik i livet samt i sökandet efter lycka:

Jehovas vittnen, som ger ut den här tidskriften, är övertygade om att Bibeln kan hjälpa dig att gå vidare efter en tragedi. Men inte bara det, den kan också ge dig ett säkert hopp för framtiden.¹²⁷

Tidskriften betonar dock att det är förföriskt enkelt att söka lycka på fel ställen i vardagen.¹²⁸ Bland annat varnas läsaren för förväxla personlig välgång och ekonomiska tillgångar med äkta lycka.¹²⁹ Enligt *Vakna!* är hybris en förrädisk åkomma som riskerar att lura personer i fördärvet. Artikeln belyser även felaktigheterna i att mäta framgång utefter ekonomiska

¹²⁶ *Vakna!* Feb (2014) s.9.

¹²⁷ *Vakna!* Jul (2014) s. 4.

¹²⁸ *Vakna!* Okt (2014) s.2.

¹²⁹ *Vakna!* Okt (2014) s.2.

tillgångar. Detta särskilt i ett samhälle där tillgången till pengar ofta värderas högre än god hälsa och stabila kärleksfulla relationer i undersökningar som har genomförts i avsikt att mäta människors uppfattningar och konstaterar att dagens samhälle präglas av snedvridna uppfattningar om vad ett rikt och framgångsrikt liv bör innehålla samt att det är upp till varje individ att själv säkerställa att ens prioriteringar inte förvrängs och enbart kretsar kring ens karriär och jakt på mer pengar.¹³⁰

De som bara tänker på nästa karriärsteg, på att tjäna mer pengar eller på att skaffa fler grejer kommer aldrig att bli riktigt nöjda med livet. Att enbart mäta framgång efter hur mycket man har på bankkontot är ytligt och gör att man till slut känner sig tom inombords.¹³¹

Tidskriften gör återkommande enligt min uppfattning skäl för sitt namn *Vakna!*, det finns en klar agenda i sättet som läsarna adresseras i de olika artiklarna som erbjuds. Som tidigare nämnt blir tidningen delaktig i att både lägga grunden för vad samfundet står för samt underbygger den sociala struktur gällande uppmaningar och påminnelser om förväntningarna som finns på medlemmarnas agerande och sätt att leva sina liv. Detta blir bland annat tydligt i de fall där läsarna presenteras med förmaningar om hur de bör inrätta sina liv, de blir upprepade gånger varnade för att bli förledda eller lurade av de frestelser som finns i dagens samhälle. Något som återspeglar Holdens åsikter om samfundets tendenser att vara en organisation som bygger på en strikt kontroll över sina medlemmar, något som blir framträdande i tidskriftens roll som förmedlare av samfundets budskap.¹³²

Läsarna uppmanas om att vara medvetna om de faror som de riskerar att bemöta i sitt dagliga liv, bland annat skall falska tankar om framgångar undvikas. Målsättningar som att tjäna höga löner och klättra i karriärsstegar är enligt tidskriften enbart falska och ihåliga mål som kommer att leda läsarna i fördärvet om de väljer att prioritera dessa målsättningar. Läsarna förmanas att uppmärksamma detta och sträva efter hälsosamma värderingar i livet och ta stolthet och njutning i en god moral och hälsa över materiella framgångar. Enligt Liedgren uppmanas ofta vittnena att söka yrken som har en tidigare historik med anställda med bakgrund inom Jehovas vittnen, samt att inte sträva efter att klättra på karriärsstegen utan istället prioritera det frivilliga obetalade arbete och missionsverksamhet som bedrivs inom samfundet. När det gäller detta arbete belyste bland annat Eldberg och Liedberg att det finns avanceringsmöjligheter inom Jehovas vittnen. Dessa framgångar är dock förknippade med medlemmarnas engagemang när det gäller missioneringsarbete samt deras arbete gällande bibelstudier och obetalt arbete inom samfundet som i slutändan kunde resultera i både arbetes och materiella fördelar.¹³³ Dock poängterade Eldberg att de flesta vittnen enbart drevs av sin lojalitet till trossamfundet.

I detta fall tilläts läsarna att testa hur de själva bedömde framgångar. Detta genom att ges möjligheten att genomföra ett test som enligt min egen uppfattning enbart var utformat med

¹³⁰ *Vakna!* Okt (2014) s.2.

¹³¹ *Vakna!* Okt (2014) s.2.

¹³² Holden, Andrew (2002) s.2

¹³³ Liedgren, Dobronravoff, Pernilla (2007) s.27.

avsikten att peka ut det rätta svaren för läsaren. När det gällde att varna läsarna för riskerna med inbillade framgångar gav magasinet dem möjlighet att ta del av en livsberättelse där ett framgångsrikt par lämnade sina tidigare materiella målsättningar för att ägna mer tid åt sitt värv inom vittnenas samfund. *Vakna!* underbygger bland annat att arbetet för samfundet var förknippat med moraliska och andliga belöningar och inte gav några materiella vinningar, något som tidskriften ytterligare solidariserade den självupppoffrande mentalitet som medlemmarna förväntades inneha. Åter igen undergrävdes samhället och deras falska belöningar samtidigt som värdet av individernas andliga styrka och strävan betonades med avsikten att stärka bilden av samfundet och dess medlemmars osjälviska hängivenhet till organisationen. Läsarna uppmanas att inte falla för att understödja inbillad framgång varken hos sig själv och andra utan sträva efter att bygga sin egen framgång och hylla andras som bygger på sunda värderingar.¹³⁴ Bland annat låter tidskriften det gifta paret Timothy och Charlotte komma till tals. Båda är praktiserande vittnen som enligt egen utsago spenderade ca 70 timmar i månaden i avsikt att undervisa andra i bibelkunskap, något som skedde utanför deras annars hektiska liv. Timothy jobbade inom musikindustrin medan Charlotte arbetade på bank, gemensamt ägde det även fyra framgångsrika frisörsalonger. Dock kände paret att något saknades, något som resulterade i att paret sålde sina företag och valde att på heltid engagera sig i vittnenas samfund, ett åttagande som är fullkomligen frivilligt samt inte vinstdrivanade:

”Eftersom det här är en del av vår kristna verksamhet, får vi ingen betalning och inte någon särskild uppmärksamhet. Vi har det vi behöver, men det materiella är inte det viktigaste i vårt liv.”¹³⁵

Just frivilligheten är en central komponent inom Jehovas vittnen. Dopet och inträdet som aktiv medlem inom samfundet en handling som medvetet genomförs av varje individ. Det är enbart genom att individen själv väljer att ta steget att döpas in i tron som hen kan bli en fullvärdig medlem i Jehovas Vittnen och delta i det centrala missioneringsarbete som samfundet bedriver.¹³⁶ Enligt Berger och Luckmann sker människans mening- och världsskapande både internt hos individen samt i dess samspel med omvärlden. Genom denna samverkan skapas en förståelse för verkligheten som omger oss samt hur människan förhåller sig till olika aspekter av livet och samhället.¹³⁷ Jag har valt ut detta exempel eftersom det exemplifierar både Holdens och Berger och Luckmanns tankar. Enligt Holden använder vittnenas samfund det tryckta materialet med avsikt att upprätthålla sina regler och normsystem.¹³⁸ Under min undersökning blev det tydligt att denna strävan genomsyrar varje aspekt av tidskriften.

Denna form av logos-argumentation återkommer upprepade gånger gällande stora och små saker som kan uppkomma i det vardagliga livet, gällande allt från psykiska svårigheter till hanterandet av tandköttspromatik.¹³⁹ Läsarna varnas om att tandköttspromatik är både ett utbredd problem som markant kan sänka ens livskvalité. Tidskriften försäkrar dock läsaren om att det går att motverka detta utbredda samhällsproblem:

¹³⁴ *Vakna!* Okt (2014) s.3.

¹³⁵ *Vakna!* Okt (2014) s.5.

¹³⁶ Dobronravoff, Liedgren, Pernilla (2007)s. 147.

¹³⁷ Berger, Luckmann (1966) s. 65.

¹³⁸ Holden, Andrew (2002) s.4.

¹³⁹ *Vakna!* Jun (2014) s.12.

”Om du får veta lite mer om tandköttssjukdomar kan du minska risken för att själv drabbas”¹⁴⁰

Vad som följer är en detaljerad förklaring om förekomsten och orsaken till olika grader av tandköttinflammationer. Artikeln använder många facktermer och går in på djupet om hur denna form av munsjukdom inverkar både på munhälsan samt den personliga livskvalitén. Avslutningsvis delges läsaren en detaljerad beskrivning om hur en korrekt munhygien skall upprätthållas, läsaren uppmanas att genom föra en noggrann borstning av tänderna två gånger dagligen följt av mellanrumsborstar och tandtråd.¹⁴¹

Utifrån Bergers tankar om religionen som ett heligt överhäng där allt mänskligt handlande kan laddas med religiös mening är det slående hur pass framtydande samfundets sociala struktur och kontroll blir i tidskriftens artiklar, uppmaningarna till läsarnas eget förnuft är vanligt förekommande samtidigt som tidskriften noggrant väger upp det med hänvisningar till utdrag ur Bibeln.¹⁴² Liedgrens forskning visade på att språkbruket inom Jehovas vittnen hade en central betydelse när det gäller att skapa en gemenskap inom samfundet.¹⁴³ Detta anser jag framträder i exempel där tidskriften använder ett språkbruk som både explicit och implicit väder sig till läsarnas förnuft och sinne för logik.

Den organisation som Jehovas vittnen utgör understöds genom tidskriftens upprepade arbete med att belysa samfundets tillgång till den oförfälskade sanningen och ämnar bevisa detta genom delgivandet av livsberättelser där människors samrörelse med samfundet har varit centralt i deras resa genom avgörande skeenden i livet. Denna strävan att behandla alla aspekter av det vardagliga livet.¹⁴⁴ Tidskriften avhandlar allt ifrån naturkatastrofer till konflikthantering i vardagen och utfärdar återkommande påminnelser om att lösningen på alla former av hinder och problematik i livet går att finna i Bibeln samt i den gemenskap som Jehovas Vittnen erbjuder alla människor. Detta undertrycks med tidskriftens ordval gällande Bibelns värde i vardagslivet, läsare uppmanas att följa Bibelns budskap om ödmjukhet, tålmod och kärlek i alla delar av det vardagliga livet och lyckas enligt min personliga uppfattning att förknippa dessa eftersträvansvärda personlighetsdrag med vittnenas samfund. Liedberg belyser i sin forskning hur samfundets språkbruk ofta kretsar runt ord och benämningar som inte kommer till uttryck lika ofta ute i samhället, ord som ödmjukhet, tålmod och sanning får ett större utrymme inom samfundet och blir enligt Liedberg del i att fostra ett likartat sätt att tänka och associera hos medlemmarna inom Jehovas vittnen.¹⁴⁵

Sammanfattningsvis användes ett ethos-laddat språkbruk för att kopplas vardagens alla händelser och skeende ihop med det religiösa livet. Läsaren får ta del av tidskriftens råd och riktlinjer som bottnar i samfundets religiösa övertygelse. Det vardagsbetonade textmaterialet anspelar även med hjälp av berättelser från aktiva medlemmar delges läsaren fingervisningar om hur hängivna medlemmar bör försaka materiella vinster och personliga framgångar till

¹⁴⁰ *Vakna!* Jun (2014) s.12.

¹⁴¹ *Vakna!* Jun (2014) s.12.

¹⁴² Berger, Peter: (1967) s.29-33.

¹⁴³ Liedgren, Dobronravoff, Pernilla (2007)s.190.

¹⁴⁴ <http://www.jw.org/sv/jehovas-vittnen/verksamhet/tryckeri-och-utgivarverksamhet/vaktornet-Vakna!-tidskrifter/> hämtat 2015-07-31 kl 21:30.

¹⁴⁵ Liedgren, Dobronravoff, Pernilla (2007)s.190.

förmån för att ägna mer av sin tid att vara till tjänst för samfundets räkning. Målsättningen med denna form av artiklar verkar vara en utökad social kontroll samt fostrandet av ett likartat tankesätt som grundas i en gemensam strävan efter att vara av nytta för samfundet och i förlängningen Gud.

7.1.3 Konvertiters berättelser

Under denna punkt kommer jag att analysera och diskutera *Vakna!s* återkommande artikelserie där människor som valt att konvertera till Jehovas vittnen gavs möjlighet att berätta sina livsresor samt hur mötet med Jehovas ledde till deras slutliga konvertering. Denna analys kommer främst att baseras på de ethosbaserade och pathos argument och språkval som jag anser framkom. Denna analys kommer även att knytas an till studiens teori och tidigare forskning.

Tidskriftens ethos-baserade språkbruk var främst förekommande i de artiklar som berörde livsberättelser från verkliga medlemmar. Nästan varje artikel där samfundets medlemmar kom till talas var upplagd på ett liknande sätt. Läsaren introducerades för personen i fråga, ofta tillsammans med en kortare överblick av deras barndom och uppväxt, en uppväxt som ofta skedde inom en familj med en religiös bakgrund, följt av en ifrågasättande ungdomsperiod där den intervjuade antingen upplevde en trosbaserad kris eller helt lämnade sin tro bakom sig. Bland annat intervjuades Hans Kristian Kotlar, forskare vid Radiumhospitalet inom cancer och det mänskliga immunförsvaret, mikrobiologen Feng- Ling Yang, Guillermo Perez, pensionerad chefskirurg och Steven Taylor, professor i externredovisning vid University of Technology i Sydney Australien. Under intervjuens gång delges läsaren Kotlar resa från en katolsk hemmamiljö som ledde över i ett livslångt sökande efter mening som slutligen stillades i samband med hans kontakt med Jehovas vittnen.¹⁴⁶ Yang berättade om en fattig barndom i Taiwan och om en outsläcklig kunskapströst som ledde henne till studier inom mikrobiologi som slutligen ledde till att hon lämnade sitt hemland för studier i Tyskland.¹⁴⁷

Perez växten upp i en katolsk familj men tog tidigt avstånd från den dogmatik och retorik som användes inom den katolska kyrkan. Perez betonar att han hade svårigheter att koppla tanken med en kärleksfull Gud med det predikningar om evighetslånga straff i helvetet som han tog del av i kyrkan som ung.¹⁴⁸ Taylor växte upp i en troende familj som tillhörde den presbyterianska kyrkan. Hans familj var regelbundna kyrkobesökare och Taylor själv var långt upp i tonåren djupt troende, dock skulle hans tro komma att sättas på spel efter resor runt om i Europa där kyrkornas ofta flärdfulla utförande fick honom att ifrågasätta hur den kristna kyrkans överflöd stämde överens med den utbredda fattigdom som fanns världen över. Enligt Taylor innebar denna insikt i att han förlorade sin tro.¹⁴⁹

¹⁴⁶ *Vakna!* Feb (2014) s.10.

¹⁴⁷ *Vakna!* Jan (2014) s.9.

¹⁴⁸ *Vakna!* Maj (2014) s. 10.

¹⁴⁹ *Vakna!* Dec (2014) s.13.

Det som sker är att läsarna tillåts ta del av hur dessa människor har befunnits sig till stor del roderlösa under en lång period av sina liv pga. av sitt tvivel eller bortväljande av tron till förmån för vetenskapen. Tidskriften blir ett fönster ut mot världen och samhället som omger samfundet. Enligt Berger och Luckmann påverkas människans världskapande av de omständigheter som omger hen, saker som socioekonomiska förhållanden, personens kön eller vilken religiös tillhörighet hen fötts in i.¹⁵⁰ I detta fall blir tidskriften del i att indirekt återspegla Bergers och Luckmanns tankar i det att den låter läsarna ta del av hur dessa omständigheter kan forma människan i kontakten med fel sorts tro och hur världslig utbildning kan resultera i en förlorad tro och ett olyckligt liv.

I artiklarna betonades även de intervjuades arbetssituation och karriärval, främst var det människor inom olika former av vetenskapliga fält eller ekonomi som framträdde med sina livsberättelser. Det var även genom att ta avstamp i deras yrkesutövning som merparten av de intervjuade ansågs sig se tecken på ett gudomlig ingripande, insikter som härstammade från tidigare möten med representanter för Jehovas vittnen. Insikter som bland annat resulterade i att flertalet av de intervjuade uttryckte tvivel inför den kunskap de blivit tilldelade under sin uppväxt, kunskap om t.ex. evolutionsteorin som de efter flertalet bibelstudier i vittnenas närvaro hade kommit att börja betvivla eller helt förkasta som osanningar. Detta visar på hur kontakten med de rätta omständigheter, i detta fall de intervjuades introduktion till vittnenas samfund kan leda människor till insikt.¹⁵¹ Kotlar som genom sin fru kom i kontakt med Jehovas vittnen menade bland annat att studierna tillsammans med samfundet hade resulterat i en genomgripande förändring av hans sätt att betrakta livet och vetenskapen:

Med tiden insåg jag att de olika evolutionsteorierna saknade hållbara vetenskapliga bevis. De är egentligen bara historier som är uppbyggda för att förklara hur konstruktionerna i levande organismer, till exempel immunsystemet, uppstod av sig själva. Ju mer jag studerade immunsystemet, desto mer förstod jag hur avancerat och effektivt det är. Mina studier fick mig därför att komma fram till att livet är ett resultat av en intelligent Skapare¹⁵²

Enligt Kotlar är Guds ingripande den enda logiska förklaringen bakom det mänskliga immunförsvarets komplexitet. Kotlar menar att hans inbjudan att utifrån vittnenas synpunkt kunna studera bibelns texter på ett oförvanskat och logiskt sätt så har hans tro på både vetenskapen och Gud fördjupats genom åren.¹⁵³ Enligt Yang resulterade hennes Bibelstudier i förkastandet av den evolutionslära som hon hade blivit lärd under sin skolgång, det komplicerade liv som vissa mikroorganismer levde där organismer kunde samarbeta och skapa biologiska maskinverk var enligt Yang bevis på att skapelsen inte tillkommit av en slump. Taylors studier resulterade i insikten att hans tidigare kunskap om Bibelns budskap hade varit nästintill obefintlig:

Jag kom snart underfund med att jag nästan inte visste någonting om Bibeln. Det kom som en chock! Därför började jag också studera Bibeln med vittnena. Jag var imponerad av vittnenas

¹⁵⁰ Berger, Luckmann (1966) s. 67.

¹⁵¹ Berger, Luckmann (1966) s. 67.

¹⁵² *Vakna!* Feb (2014) s.10.

¹⁵³ *Vakna!* Feb (2014) s.10.

studiemetod. De väckte en fråga, sammanställde och analyserade fakta och drog sedan logiska slutsatser – samma metod som jag använde i min forskning!¹⁵⁴

Perez berättade att han kom i kontakt med Jehovas vittnen genom sin fru som hade inlett Bibelstudier på det lokala rikets sal och genom henne kom han i kontakt med det budskapet som vittnena förmedlade:

Min fru, Susana, började studera med Jehovas vittnen, och de visade henne från Bibeln att Gud inte torterar människor i ett helvete. De visade henne också Guds löfte om att göra jorden till ett paradys. Äntligen hade vi hittat läror som gick ihop!¹⁵⁵

Det var genom dessa studier som Perez menade att han kom till insikt om Guds ingripande i allt levande. Enligt Taylor innehåller Bibeln svaren på ekonomiska frågor som världen ställs för i nutid samt påpekar att den ekonomiska sektorn skulle gagna av att uppmärksamma de etiska och moraliska regelverk som återfinns i Bibeln gällande normer som bör gälla inom finansiella ärenden.¹⁵⁶ Dessa berättelser avslutades på liknande sätt, de intervjuade hade känslor av otillräcklighet, ensamhet, sorg, livströtthet och en frånvaro av tro. Något som i mötet med Jehovas vittnen förbyttes i världsomstörtande livsinsikter som öppnade deras ögon för något större, något gudomligt. Insikter som resulterade i att dessa individer helhjärtat sökte gemenskapen som stod att finna inom vittnenas samfund, något som slutligen hade inneburit att samtliga intervjuade uttryckte att de genom sina möten med samfundet hade funnit sin tro igen och samtidigt den sanna lyckan.

Yang betonade att hon enbart hade mött vänlighet och accepterande hos Jehovas vittnen samt att hennes medlemskap inom samfundet hade gjort henne till en lyckligare människa som kunde känna stolthet över sitt enkla ursprung.¹⁵⁷ Perez berättar även att han blivit ett hängivet vittne efter det vänliga mottagande som han upplevt bland samfundets medlemmar och menade att hans nyfunna övertygelse hade underlätta hans yrkesutövning som läkare och bidragit till att motverka den utbrändhet som drabbade många av hans kirurgkollegor.¹⁵⁸ Taylor beskriver att hans kontakt med vittnenas samfund hade inneburit genomgripande positiva förändringar av hans liv och personlighet:

”Jag är mycket lyckligare nu, och det är min familj också. Vi tycker dessutom om att berätta för andra om Bibelns praktiska vishet. Att börja studera Bibeln är den bästa ”investering” jag någonsin gjort.”¹⁵⁹

Genomgående för de interjuver som läsaren fick ta del av var personernas religiösa bakgrund och uppväxt. En formativ uppväxt som enbart hade växt obehag och tvivel hos de intervjuade samt slutligen ett avståndstagande från de religiösa trossamfund de hade fötts in i. Det blir först i kontakten med Jehovas vittnen som de intervjuade hamnar under det heliga överhänget av en institution (objektiveringsprocess) som kunde återväcka deras tro och förlängningen påverka deras syn på Gud, religion, vetenskap och livet. De intervjuade kunde nu friktionsfritt färdas genom Berger och Luckmanns Externalization, Objectivation och Internalization

¹⁵⁴ *Vakna!* Dec (2014) s.13.

¹⁵⁵ *Vakna!* Maj (2014) s.10.

¹⁵⁶ *Vakna!* Dec (2014) s.13.

¹⁵⁷ *Vakna!* Jan (2014) s.9.

¹⁵⁸ *Vakna!* Maj (2014) s.11.

¹⁵⁹ *Vakna!* Dec (2014) s.13.

process på ett sätt som kom att påverka och forma dem till att anamma det världs och meningskapande synsätt som Jehovas vittnen står för.¹⁶⁰ Samtidigt presenterades läsaren med en återkommande bekräftelse på sanningen som Jehovas vittnen tillhandahåller. De livsberättelser som läsaren kunde ta del visade att genom att följa vittnenas budskap kan människan finna ett lyckligt liv. Vilket jag tycker är ett subtilt tecken på institutionaliseringens kontrollerande struktur vars avsikt är att säkerställa att människan ges bevis på att det specifika handlingsmönster de förväntas följa är det rätta.¹⁶¹

Sammanfattningsvis i avsnittet får läsarna ta del av hur forskare, läkare och ekonomer berättar sina livshistorier samt om de i deras möte med Jehovas vittnens Bibelstudier upplevt en andlig nytändning som resulterade i en omvälvning av hela deras liv. Artiklarna färgade av ett pathos grundat språkbruk utformade för att väcka känslor av medlidande, igenkännande samt betona för läsarna om Jehovas vittnens roll som en varm öppen gemenskap som tillåter tänkande intelligenta människor att hitta den andlighet och lycka som fattats inom deras liv.

7.2 Tidskriften och Ungdomar

Under punkt 7.2 kommer undersöknings andra frågeställning att besvaras och diskuteras.

Som tidigare nämnt under studiens gång är de barn och ungdomar som växer upp inom Jehovas vittnen värdefull tillgång för samfundet. I detta avsnitt kommer jag att lyfta fram och analysera hur tidskriften blev del i att både förmedla organisationens budskap, regler och normsystem samt knyta an till de unga läsarna. Punkt 7.2 kommer främst att belysa tidskriftens rådgivande artiklar och de ethos och pathos laddade språkbruk som användes i kontakten med ungdomarna.

Artiklar direkt riktade emot ungdomar är ett återkommande tema i tidskriften, varje nummer inleds med en spalt specifikt utformad för att kopplas till problematik som ungdomar förväntas ställas inför under några av de mest känsliga åren av deras uppväxt. De inledande sidorna i varje nummer är särskilt riktade emot att guida medlemmar i olika stadier i livet. De visdomsord som de unga läsarna får ta del av understöds med bibelcitater samt hänvisningar till samfundets egen hemsida avsedda att understryka att lösningen och den hjälp som behövs för att uppfylla kraven både inom samfundet samt livet överlag. Varje särskilt tillägnad sida inleds med en fråga eller ett påstående som sedan antingen besvaras samt understryks av tidskriftens skribenter. Frågorna och påståendena är alltid anonyma.¹⁶²

Återkommande teman berör relationer inom familjen, skolan och umgänget bland vänner. Varje tänkbart tema återfinns i tidskriften med särskilt utformade externa artiklar som ungdomarna kan få tillgång till genom sina datorer och mobiltelefoner. Den tonåriga läsaren uppmanas även att uppsöka vittnenas hemsida och blir hänvisad till rubriker och kortare

¹⁶⁰ Berger, Peter (1967) s. 6.

¹⁶¹ Berger, Peter, Luckmann, Thomas (1979) s.71.

¹⁶² *Vakna!* Jan (2014) s.2.

filmklipp berörande ensamhet och utanförskap i skolan, mobbning och sexuella trakasserier samt artiklar tänkta att hjälpa ungdomar som har brutit emot sina föräldrars regler.¹⁶³

Tidskriften hänvisar även återkommande ungdomarna till ljudböcker som samfundet har sammanställt där frågor om bland annat familjeliv, utanförskap och ensamhet samt frågor om t.ex. hur de unga läsarna kunde gå tillväga för att kunna hantera depression och känslan av uppgivenhet. Tidskriften betonar att det är normalt att stundtals uppleva känslor av ensamhet, utanförskap samt stundtals komma i konflikt med medlemmar ur sina familjer. Dock uppmuntras de att försöka ge uttryck för sina känslor antingen genom att prata med vänner eller skriva ner sina känslöstämningar och på så sätt bearbeta och förhoppningsvis få utlopp för det som tyngder dem.¹⁶⁴ När detta inte hjälper erbjuder artikeln följande hjälpande råd:

Om det visar sig att du har en klinisk depression är det inget att skämmas för. Många som får behandling börjar må bättre, kanske bättre än på mycket länge! Oavsett om din nedstämdhet beror på depression eller inte, kom ihåg de tröstande orden i Psalm 34:18: ”Jehova är nära dem som har ett förkrossat hjärta, och dem som har en bedrövad ande räddar han.

Bland annat uttrycks sympati för ungdomarnas situation och det är förståeligt att känslor av utanförskap kan vara svåra att hantera. Enligt Renberg är detta en metod som används med avsikten att försätta mottagaren i en särskild sinnesstämning som gör dem mottagliga för avsändarens budskap.¹⁶⁵ De flesta teman som berör hur ungdomarna förväntas agera och uppföra sig i olika situationer baseras på tidskriftens bruk av ethos och pathos grundade argument och språkbruk där tidskriften främst riktar in sig på ungdomars känslor eller betonar deras underställda ställning i förhållande till sina föräldrar och samfundet. I fallet med ungdomarnas känsla av utanförskap användes språk och uttryck avsedda att väcka känslor av medlidande och samhörighet hos de unga läsarna.

På mellanstadiet var jag helt utstött, och det var jättejobbigt. När jag började högstadiet ändrade jag stil helt – och det var inte till det bättre. Jag var så desperat efter att bli omtyckt och få vara med att jag gav efter för kompistryck.¹⁶⁶

Materialet som tidskriften förmedlar är utformad på så sätt att bibelcitater varvas med uttalanden av ungdomar angående deras upplevelser av gruppsyck bland vänner och på skolan följt av tips om hur ungdomar bör agera för att motverka att falla offer för påtryckningar från vänner och omgivningen. Bland annat betonas det att gruppsyck kan resultera i att även de mest ordningsamma betar sig illa, detta uttalande understrycks med en passage ur korinterbrevet:

”Av dåligt sällskap blir den bäste snart förstörd”¹⁶⁷

När det gäller frågor om utanförskap och gruppsyck möts det unga läsarna främst av medkänsla. Tidskriften väljer återkommande att använda ett pathos laddat språkval i

¹⁶³ *Vakna!* Jan (2014) s.5.

¹⁶⁴ <http://www.jw.org/sv/bibelns-praktiska-v%C3%A4rde/familjen/ton%C3%A5ringar/fr%C3%A5gar/hur-sluta-vara-s%C3%A5-ledsen/> hämtat 2015-07-20 kl 13:00.

¹⁶⁵ Renberg, Bo (2007) s.36.

¹⁶⁶ *Vakna!* Jan (2014) s.10.

¹⁶⁷ 1 Korintierna (15:33), Bibel 2000.

kontakten med ungdomarna.¹⁶⁸ Budskapet i detta fall är att ungdomarna bör finna mod i att vara den som vågar vara annorlunda och lyckas undvika att falla för kamraternas gruppträck.¹⁶⁹ Detta betonas ytterligare genom ett uttalande från en av de tillfrågade ungdomarna som menar att relationerna till ens vänner stundtals kan väga över och leda till att man emot sitt bättre vetande gör saker som är fel enbart för att det både verkar spännande samt utifrån en rädsla av att hamna utan för gemenskapen inom kompisgruppen. Tidskriften lyfter även fram det krävs mod att stå emot gruppträcket samt att det finns en förväntan att ungdomarna istället för att falla för kompisarnas påtryckningar bör känna en stolthet inför att våga säga nej.¹⁷⁰ *Vakna!* understryker även hur ungdomarnas handlingar riskerade att påverka familjen och föräldrarnas syn på den tonårig som hade agerat felaktigt. Detta understrycks i sin tur av ett uttalande från en av samfundets tonårsmedlemmar:

”Mina föräldrar ställer frågor som: ’Vad skulle kunna hända om du gav efter?’ Det hjälper mig att förstå att kompistryck kan få mig att välja fel väg i livet.”¹⁷¹

Ungdomar som står inför påtryckningar från sina vänner uppmanas även att stärka sin tro samt tänka på sin identitet, varje individ skall skärskåda sig själv samt den person de vill vara och vara medveten om de förväntningar som finns gällande moraliskt riktiga handlingar samt ha i åtanke att skolåren enbart är en kort period av ens liv och att inte låta de kontakter som skapas under denna period leda till ogenomtänkta beslut som kan påverka en längre fram i livet.

”Jag tittade på ett klassfoto häromdagen, och jag kom inte ens ihåg vad alla hette. Men när jag gick i skolan tyckte jag det var viktigare att passa in bland dem än att stå upp för min tro. Så korkat!”¹⁷²

Detta understryks med utdrag från Bibeln och textmaterial ur samfundets egna textmaterial. Samtidigt uppmanar tidningen ungdomarna att stå vakt emot felaktigt umgänge samt påpekar vad deras agerande i tonåren kan ha för inverkan på deras familjerelationer. Något som i sin tur spelar på ungdomarnas eventuella oro eller rädsla inför olydnaden emot sina föräldrar samt göra sig skyldiga till att bryta emot de förhållningsregler som finns inom samfundet gällande ungdomars uppförande, när ett oönskat eller felaktigt beteende riskerar att få ödesdigra konsekvenser inom samfundets gemenskap. Något som enligt Berger och Luckmann är en strukturell del i institutionaliserandet av mänsklig handlande, d.v.s. säkerställandet att dess medlemmar är medvetna om samt förhåller sig till den norm och regelsystem som finns etablerat inom den specifika institutionen. En förhållningsätt som blir av särskild betydelse inom ramen för religiösa institutioner där medlemmarna oftast förväntas att följa högt ställda moraliska krav samt följa strikta regler angående hur de bör leva sina liv.¹⁷³ Detta underbyggs ytterligare i sättet som relationen mellan föräldrar och barn framställs av tidskriften.

Enligt Holden finns det en klar maktbalans inom familjekonstellationerna som tillhör vittnenas samfund, barn och ungdomar har i regel inget att säga till om utan förväntas enbart

¹⁶⁸ Renberg, Bo (2007) s.36.

¹⁶⁹ *Vakna!* Jan (2014) s.10.

¹⁷⁰ *Vakna!* Jan (2014) s.10.

¹⁷¹ *Vakna!* Jan (2014) s.10.

¹⁷² *Vakna!* Jan (2014) s.10.

¹⁷³ Berger, Peter (1967) s.29-33.

visa lydnad och underkastelse inför sina föräldrar.¹⁷⁴ Ett maktförhållande som framträdde flertalet gånger under min undersökning av *Vakna!*.

Sammanfattningsvis i detta inledande avsnitt konstateras tidskriftens strävan efter att knyta an till sina tonåriga läsare. Genom att agera rådgivande när det kommer till alla former av aspekter av tonårslivet får ungdomsläsaren ta del av de normer och värdegrundsbaserade förväntningar som Jehovas vittnen har på de som växer upp inom samfundet. Främst uttrycker tidskriften sympati och förståelse för de unga läsarna samtidigt som tonåringarna återkommande påminns om att det alltid bör agera moraliskt riktigt samt vara medvetna om hur deras agerande påverkar deras familjers anseende och syn på dem själva.

7.2.1 Ungdomars uppförande

I detta avsnitt är det min avsikt att belysa de ethosgrundade språkval och argument tidskriften använde i kontakten med sina unga läsare. I denna studie har jag gjort det medvetna valet att avhandla majoriteten av tidskriftens kontakt med ungdomar under kommande avsnitt, dock har jag valt att inkludera de exempel som jag personligen ansåg vara av en ethosgrundad karaktär där ungdomar specifikt uppmanas med hänvisning till auktoritetsfigurer i deras liv.¹⁷⁵ Ett av de främsta exemplen av detta var i de ställningstaganden som tidskriften framförde gällande ungdomar och förhållningsregler. De inledande sidorna i varje nummer av *Vakna!* är särskilt avsedda att guida tidskriftens unga läsare. De visdomsord ungdomarna får ta del av understöds med bibelcitater samt hänvisningar till samfundets egen hemsida avsedda att understryka att lösningen och den hjälp som behövs för att uppfylla kraven både inom samfundet samt livet överlag. Under rubriken ”Hur kan jag prata med mina föräldrar om deras regler?”¹⁷⁶ får de unga läsarna rådet att upprätthålla en fungerande kommunikation hemma:

”Om du vill ha de fördelar som vuxna har är det ju inte mer än rätt att du lär dig att kommunicera på ett moget sätt.”¹⁷⁷

Denna uppfordran följs av råd och tips om hur denna kommunikation kan skapas, bland annat uppmanas läsaren att kontrollera sina känslor, att självbehärskning bör vara grundläggande om de skall förvänta sig färre förhållningsregler hemma. Ungdomarna uppmanas att komma till insikt om att föräldrarna har rätten att förbjuda dem att göra vissa saker samt att de bör försöka inse att detta enbart sker eftersom föräldrarna agerar utefter sina barns bästa intresse samt har den vishet som krävs för att fatta dessa beslut och att ungdomarna bör foga sig efter sina föräldrars vilja. Artikelns väljer att lika förhållandet mellan föräldrar och barn vid förhållandet som en bank har till sina låntagande kunder:

¹⁷⁴ Holden, Andrew: (2002) s.4.

¹⁷⁵ Renberg, Bo (2007) s.35.

¹⁷⁶ *Vakna!* Aug (2014) s.2.

¹⁷⁷ <http://www.jw.org/sv/bibelns-praktiska-v%C3%A4rde/familjen/ton%C3%A5ringar/fr%C3%A5gar/prata-med-f%C3%B6r%C3%A4ldrar-om-regler/> hämtat 2015-07-16 kl 01:48.

”Dina föräldrar har rätt att förvänta sig att du ska lyda dem. Det är du så att säga skyldig dem. Så om du hela tiden sviker deras förtroende får du räkna med att de kanske inte vill ge dig några nya ”lån”.¹⁷⁸

Enligt Holden är barn och ungdomar en tillgång för Jehovas vittnen eftersom förväntningarna är att de skall göra valet att genomgå den dopceremoni som fungerar som deras övergångsrit till att bli fullvärdiga medlemmar av samfundet. Detta är av betydelse menar Holden eftersom det säkerställer samfundets fortlevnad samt utökar konverteringsstatistiken eftersom det är först genom dopet som ungdomarna räknas som medlemmar.¹⁷⁹ Utifrån Berger och Luckmann spelar tidskriften återigen en del som en förläning av samfundets normer och regelsystem eftersom ett av målen med tidskriften är att kunna stödja och vara ett rådgivande medium för dess läsare, en målsättning som enligt min uppfattning blir särskilt framträdande i kontakten med tidskriftens unga läsare.

En av de insikter som framkom under min granskning av tidskriften var skillnaderna i ton och språkval i de artiklar och förmaningar som vändes till tidningens unga läsare. Det görs bland annat försök att applicera ett ungdomligare språk när tidskriften bland annat brukar ord som ”messar”, ”sexting”, sexting beskrivs av tidskriften som ett ”elektroniskt sugmärke” och med Bibeln som stöd förmanas de unga läsarna att hålla avstånd från denna sorts agerande och enstaka sportrelaterade liknelser.¹⁸⁰ Trots det vid upprepade tillfällen uttrycktes sympati och förståelse för de problem som uppkommer under tonåren så var tonen stundtals annorlunda än den som användes i kontakten med övriga läsare. Detta fram kommer tydligast i de upprepade förmaningar som riktas emot ungdomarna. Det kunde röra både stora och små saker i vardagen tidskriften förespråkar bland annat att ungdomar visa ett gott omdöme och tänka efter innan de agerade.¹⁸¹ *Vakna!* markerade bland annat konsekvenser av sexting, ett nutida fenomen där ungdomar skickar sms av sexuell natur till varandra.

”Otukt och orenhet av varje slag eller girighet får inte ens nämnas bland er, ... inte heller skamligt uppförande eller dåraktigt tal eller oanständigt skämt.”¹⁸²

Ungdomarna uppmanas att ständigt överväga sina inlägg i det sociala samspelet, bland annat delges de unga läsarna tipset om att användandet av rätt sorts smiley ofta kan understryka tonen i vad de försöker meddela sina vänner. Spalten avslutas med poängtera att gott uppförande är ett tecken på ens kärlek till sina medmänniskor samt att ungdomarna bör försöka att vara kärleksfulla och hövliga i sitt samspel med sina vänner och omgivning även i elektronisk form.¹⁸³

I ett samtal har inte bara orden betydelse utan också tonfallet, ansiktsuttrycket och kroppsspråket. Men när man messar märks ju inte allt det här. Hur kan man uppväga det?

¹⁷⁸ <http://www.jw.org/sv/bibelns-praktiska-v%C3%A4rde/familjen/ton%C3%A5ringar/fr%C3%A5gar/prata-med-f%C3%B6r%C3%A4ldrar-om-regler/> hämtat 2015-07-16 kl 01:54.

¹⁷⁹ Holden, Andrew (2002) s. 3.

¹⁸⁰ *Vakna!* Apr (2014) s. 4.

¹⁸¹ *Vakna!* Jul (2014) s.9

¹⁸² *Efesierbrevet* (5:3-4) Bibeln 2000.

¹⁸³ *Vakna!* Jul (2014) s.9.

”Använd vanlig hyfs”, föreslår en tjej som heter Jasmine. ”Fråga ’Hur är det?’ och använd ord som ’snälla’ och ’tack’.”¹⁸⁴

De uppmaningar som riktas till ungdomarna liknar de som övriga läsare får ta del av, medlemmar av vittnenas samfund förväntas att uppföra sig artigt och ödmjukt i sin kontakt inom samfundet och ute i övriga samhället. Dock betonas maktförhållandet mellan vuxna och ungdomar tydligt, ungdomar skulle inse att deras plats var underställd deras föräldrar och andra vuxna samt att de skulle underkasta sig eventuella förmaningar och kritik som de fick motta.

”Undvik att gnälla och tjura, smälla i dörrarna eller stampa i golvet. Ett sådant uppförande leder troligen bara till fler regler – inte till större frihet.”¹⁸⁵

Tidskriften understryker att ungdomarna bör ta emot eventuella tillsägelser med tacksamhet, ödmjukhet och respekt eftersom deras föräldrar som agerar efter ungdomarnas bästa enbart har uppmärksammat ett oacceptabelt beteende hos sina barn som behövde rättas till.¹⁸⁶ Enligt Holden har Jehovas vittnen en arsenal av metoder som används i kontakten med sina medlemmar i syfte att säkerställa att deras moraliska regler och normsystem följs. Holden menar att samfundet vet om vilka lockelser som finns för dagens unga samt att målsättningen är att försöka upplysa de unga potentiella medlemmarna om de faror som det moderna samhället innebär.¹⁸⁷ Holden poängterar även att föräldrar inom samfundet spelar en central del i detta arbete, något som framkommer tydligt i den vikt som tidskrifter lägger vid ungdomarnas förväntade uppförande. Tidskriften uppmanar de unga läsarna att vara insiktsfulla gällande sin egen ungdom och villigt lyssna och ta del av den kunskap som de äldre hade förskansat sig under åren. Språkbruket som riktas emot ungdomarna i fallen gällande uppförande baseras främst på betoningar av hur vissa former av agerande är oförskämda och rent av hälsofarliga när det bland annat gäller deras val av umgänge och användning av den nya mobiltekniken. Enligt Holden har teknikens framfart inneburit svårigheter för samfundet att kunna kontrollera barn och ungdomars aktiviteter och umgänge. Så i de nummer som har behandlat mobiltekniken riktas främst emot ungdomar och ämnar reda ut hur de bör agera i samspelet med den nya tekniken och vad den riskerar att innebära för risker om den missköts.¹⁸⁸

”Om man sms:ar samtidigt som man står och pratar med en kompis är det som att hålla på med sin favoritsport och strunta i reglerna.”¹⁸⁹

Spalten fokuserar huvudsakligen på vikten av att följa sociala regler. Enligt tidskriften riskerar ungdomar som väljer att prioritera sina mobiler att förlora den vänskap de har med sina vänner och nära och kära. Det återkommande temat i artikeln berör betonandet av det oförskämda i att ägna all sin uppmärksamhet åt mobilskärmen över sina vänner och

¹⁸⁴ *Vakna!* Jul (2014) s.9.

¹⁸⁵ <http://www.jw.org/sv/bibelns-praktiska-v%C3%A4rde/familjen/ton%C3%A5ringar/fr%C3%A5gar/prata-med-f%C3%B6r%C3%A4ldrar-om-regler/> hämtat 2015-07-16 kl 01:48.

¹⁸⁶ *Vakna!* Apr (2014) s.5.

¹⁸⁷ Holden, Andrew (2002) s. 5.

¹⁸⁸ *Vakna!* Jul (2014) s.8.

¹⁸⁹ *Vakna!* Jul (2014) s.8.

omgivning. Den unga läsaren ges upprepade flera svarsfrågor där de uppmanas att besvara hur de själva upplever vänner som väljer sin mobil över samspelet med sin vänskapskrets.¹⁹⁰ Tidskriften sympatiserar även med att det stundtals kan vara svårt att veta alla vett och etikett regler som vi förväntas att följa i vårt samhälle men lyfter det faktum att ungdomarna kan finna tröst i att Bibeln kan bidra med de svar som de söker. Utifrån den gyllene regeln uppmanas de unga läsarna att inte missköta sin mobilanvändning. Bland annat bör de begränsa sin användning och uppmärksamma de ohälsosamma i att ständigt vara uppkopplad och redo att interagera med sina vänner på dygnets alla timmar. De uppmanas även att hålla sitt språk artigt och hövligt även under sina sms konversationer med vänner.¹⁹¹

Det som tidskriften förespråkar är att ungdomar skall visa hyfs, de skall akta sitt eget språkbruk, uppföra sig artigt och hövligt samt visa ett gott omdöme i sin kontakt med både familj och omgivning. Dessa uppmaningar åtföljs stundtals av striktare förmaningar, tidskriften betonar bland annat att ungdomarna bör sluta gnälla, tjura och slå i dörrar samt vara medvetna om sin underställda plats i egenskap av deras ålder. Tidskriften betonar särskilt den maktbalans som finns mellan föräldrar och barn och ungdomarna förmanas om medvetenhet gällande deras underställda ställning förväntningarna som finns gällande deras underkastelse och lydnad inför sina föräldrar och äldre. Detta återföljs stundtals av påminnelser om vilka konsekvenser ett felaktigt beteende kan få.

Bland betonas det att ungdomar bör lyda de eventuella tillrättavisningar de blir tilldelade. Tidskriften liknar ungdomarnas nonchalans inför sina föräldrars disciplin med en pilot som vägrar att lyda instruktioner från flygledartornet i att båda exemplen riskerar att få katastrofala följder. Under rubriken ”Bra att veta” lyfter tidskriften bland annat att det är mänskligt att fela samt att alla människor behöver och bör även ta emot råd från människor med längre livserfarenhet. Det betonas också att individen utvecklas genom att ta del av feedback även om handlar om tillsägelser.¹⁹² *Vakna!* uppmanar ungdomar att vara både ödmjuka och tacksamma inför råd och eventuell kritik som de får motta från bland annat föräldrar. Detta eftersom detta bör ses av ungdomarna som en möjlighet att utvecklas samt ett steg i deras mognadsresa:

”Var tacksam. Även om det kan kännas tufft att få råd eller kritik, så försök att tacka personen som uppmärksammat dig på något. Säkert har han eller hon ditt bästa för ögonen och vill att det ska gå bra för dig”¹⁹³

Enligt Holden förekommer det trots vittnenas strikta kontroll fortfarande inslag av ungdomar som utåtagerar inom samfundet, dock betonar Holden att detta är något ovanligt samt något som stundtals har hanterats genom hårda konsekvenser för de revolterande ungdomarna. Bland annat noterade Holden att vissa av de ungdomar han kommit i kontakt med kunde berätta om att de i vissa fall blivit utsatta för fysiskt våld av sina föräldrar. Jag anser att denna strikta kontroll framträder tydligt i kontakten med ungdomarna, tonen är stundtals strikt och det återfinns vissa hotfulla antydelse i texten främst när ungdomarna förmanas att fundera över de konsekvenser deras handlande riskerar att få.

¹⁹⁰ *Vakna!* Jul (2014) s.8.

¹⁹¹ *Vakna!* Jul (2014) s.8.

¹⁹² *Vakna!* Apr (2014) s.5.

¹⁹³ *Vakna!* Apr (2014) s.5.

Med utgångspunkt i det faktum att regelbrott inom samfundet kan resultera i uteslutning från Jehovas vittnen, något som i sin tur skulle innebära att dessa medlemmar skärs av från kontakten med sina familjer, ges tidskriftens förmaningar en extra vikt. Utifrån Bourdieus tankar om Doxa tycker jag att detta är ett exempel på hur aktörer inom en religiös kontext kämpar för att behålla ordning samt säkerställa att den värdefulla resurs som ungdomarna utgör hålls inom fällan som samfundet utgör samt följer de utstakade riktlinjer och regler som i slutändan leder de unga till valet att genom dopet ingå i samfundet som fullvärdiga medlemmar och trygga samfundets fortlevnad och medlemsutbredning.¹⁹⁴

Detta avsnitt handlade sammanfattningsvis om tidskriftens syn på ungdomars uppförande. Det som främst betonades var ungdomarnas underställda ställning i sina familjer och i samfundet. Ungdomarna fick bland annat veta vilka regler som de förväntades att följa, vikten av sociala regler betonade upprepades flertalet gånger likaså att de med tacksamhet borde ta emot eventuella tillrättavisningar och tillsägelser. Tonen i de artiklar som berörde dessa aspekter av tonårslivet färgades återkommande av en strikt och stundtals nedlåtande ton mot de unga läsarna.

7.2.2 Ungdomar och sex

Sex är ett återkommande ämne i tidskriftens ungdomsartiklar. Inom Jehovas vittnen är sexuella relationer innan äktenskapet betraktat som ett regelbrott och det verkade vara av yttersta att *Vakna!* var delaktig i att förmedla rätt sorts agerande i mötet med de frestelser som dagligen vikt bombaderar deras unga medlemmar ute i samhället.¹⁹⁵

Filmer, musik, tv, sidor på internet och böcker som riktar sig till unga förstärker ofta känslan att det är okej att ge efter för sina begär. I en film kan två personer bli kära i varandra, och då är det nästan säkert att de har sex innan filmen är slut. Men Bibeln säger att män och kvinnor i verkliga livet faktiskt klarar av att stå emot ”de köttsliga begären”¹⁹⁶

Tidskriften betonar att det är upp till varje individ att anamma den viljestyrka som krävs för att stå emot de nästintill dagliga frestelser vi ställs inför i vårt samhälle, en egenskap som varje individ bör sträva efter att tillskansa i tidig ålder.¹⁹⁷ För att lyckas med detta uppmanas läsarna att vara medvetna och ständigt rannsaka sig själva i avsikt att veta vad de finner frestande, något som kan underlätta eftersom denna vetskap kan ligga till grund för att ungdomarna sedan kan undvika de situationer och umgängeskretsar där de skulle utsättas för dessa lockelser.¹⁹⁸

¹⁹⁴ Bourdieu, Pierre (1991): ”Några egenskaper hos fälten” i Kultur och kritik, Anföranden av Pierre Bourdieu s.127-128.

¹⁹⁵ Holden, Andrew (2002) s.2.

¹⁹⁶ *Vakna!* Okt (2014) s.8.

¹⁹⁷ *Vakna!* Okt (2014) s.8.

¹⁹⁸ *Vakna!* Okt (2014) s.9.

Undvik onödiga risker. Det blir lättare att stå emot frestelser om du tänker på följande: ' Var aldrig ensam tillsammans med någon av motsatt kön. ' Var inte ute på internet på tider eller platser som gör det frestande att titta på porr.¹⁹⁹

Framförallt ungdomarnas eventuella funderingar kring sex samt samfundets förväntningar gällande de unga läsarnas uppförande kring allt som berör det sexuella livet är ett område som noggrant avhandlas inom ramarna för tidskriften där allt frågor kring sex innan äktenskapet till sexting tas upp för diskussion allt genomarbetat och understött av både budskap ur Bibeln samt uppmaningar att återföljer de regler som de förväntas att lyda under. Ungdomarna försäkras om att det är mänskligt att känna frestelser, bland annat lyfts aposteln Paulus fram som ett exempel som i sina brev uttrycker den kamp som ständigt rasar inom honom gällande hans lust att följa Guds lagar men samtidigt känna köttets lustliga längtan. Paulus lyfts fram som en förebild eftersom han lyckades motstå de frestelser han ställdes inför något som de unga läsarna förmanas att efterlikna.²⁰⁰

Ett agerande som återspeglar Berger och Luckmanns tankar om människans meningsskapande i interaktionen med andra, genom att säkerställa att ungdomarna genom tidskriften får tillgång till både svar och riktlinjer för hur de bör agera i mötet med eventuella lockelser samt hur dessa bör motarbetas säkerställer både tidskriften och i förlängningen att de unga läsarnas världsskapande präglar utefter samfundets normer och världsbild.²⁰¹

Bland annat betonas att ungdomarna förväntas att ta avstånd från alla former av "otukt och orenhet" oavsett det handlar om ett agerande som sker i det verkliga livet eller elektroniskt/virtuellt.²⁰² Eftersom allt sådant agerande innebär konsekvenser för den som inte är stark nog att motstå frestelsen. Det betonas flertalet gånger att de känslor och sexuella frestelser som ungdomarna upplever är en naturlig del av att växa upp samt att alla människor utsätts för lustar och begär och att dessa känslor inte besudlar deras renhet men de unga läsarna uppmanas ändå till att vara medvetna om att utloppet för dessa lustar enbart få ske inom det heliga äktenskapet. Tidskriften markerade flera gånger att det sexuella samlivet enbart sker mellan man och kvinna inom äktenskapet. Det betonas även att de unga läsarna inte skall låta sig påverkas av samhällets uppfattningar om den bibliska synen på sex:

En del tycker att Bibelns syn är gammalmodig och inte kan tillämpas på vårt moderna samhälle. Men tänk på hur vanligt det är i dagens samhälle med skilsmässor, önskade graviditeter och sexuellt överförda sjukdomar. Det är tydligt att vårt moderna samhälle inte är kvalificerat att ge råd om moral.²⁰³

Enligt Holden är det sexuella umgänget inom Jehovas en central ståndpunkt och ungdomar hålls under strikt uppsikt under de formativa åren under puberteten i avsikt att ledasaga dem genom de frestelser som ungdomarna dagligen ställs inför.²⁰⁴ Tidskriften uppmanar de unga läsarna vid flera tillfällen att vara uppmärksamma på sin omgivning samt medvetet undvika

¹⁹⁹ Vakna! Okt (2014) s.9.

²⁰⁰ Vakna! Okt (2014) s.8.

²⁰¹ Berger, Luckmann (1966) s. 65.

²⁰² Efesierbrevet (5:3-4) Bibel 2000.

²⁰³ <http://www.jw.org/sv/bibelns-praktiska->

[v%C3%A4rde/familjen/ton%C3%A5ringar/fr%C3%A5gar/f%C3%B6rklara-min-syn-p%C3%A5-sex/](http://www.jw.org/sv/bibelns-praktiska-v%C3%A4rde/familjen/ton%C3%A5ringar/fr%C3%A5gar/f%C3%B6rklara-min-syn-p%C3%A5-sex/)

²⁰⁴ Holden, Andrew (2002) s. 11.

umgänge och situationer som kan äventyra deras målsättning att behålla sin renhet. Något som i sin tur blir del i att skapa tanken om att ungdomarna tillhör något som står utanför det övriga samhället.²⁰⁵ Detta väljer jag att koppla till Bourdieus Doxa begrepp. Sättet som ämnet sex behandlas i tidskriften blir ett exempel på hur aktörerna under ett religiöst överhäng arbetar för att säkerställa att den normerande struktur som utgör samfundets världsbild upprätthålls. Enligt min personliga uppfattning är detta ett exempel på hur ungdomarnas förväntade förhållningsätt gällande sex kopplas både till samfundets regler, Bibelns berättelser som är den centrala delen i samfundets värdebild samt även kopplas till traditionsbildning och tidigare generationer eftersom tidskriften upprepade gånger kopplar fallandet för frestelser med förmaningar om hur de skulle upplevas av föräldrar och släkten om de hade fallit till föga för sina ungdomliga lustar.²⁰⁶ Tidskriften betonar att avhållsamhet är den enda vägen för de unga läsarna eftersom som ogift förväntas de att vara rena och oskuldsfulla.²⁰⁷

”Många ungdomar som har funderat över det här har kommit fram till att det bästa valet är att bevara sin oskuld och moraliska renhet. De har varken ångrat sitt beslut eller känt att de gått miste om något.”²⁰⁸

Det är dock inte ungdomarnas känslor som framställs som felaktiga utan situationen de tvingas in i varje dag i den omoraliska verklighet som existerar utanför samfundet. Personligen ser jag detta som ett sätt för tidskriften att lyfta de unga läsarnas eventuellt delade känslor i mötet med ett nyväckt sexuellt intresse förenat med cementering av att de genom sin oskuld representerar en renhet som ständigt befinner sig i fara för att besudling i mötet med samhällets förförande lockelser. I dessa artiklar lyfter tidskriften fram utdrag ur intervjuer med andra ungdomar som får chans att uttala sig om sin syn på sex innan äktenskapet. De ungdomar som får komma till tals i citatform genom artikeln nämner främst att de anser att deras oskuld är en värdefull gåva som enbart skall överlämnas till den de är ämnade att leva tillsammans med i äktenskap. Ett annat återkommande tema är den glädje och lättnad som vissa av ungdomarna uttrycker:

*”Jag är glad att jag är oskuld! Det är inte fel att slippa den mentala och känslomässiga smärta man kan få av att ha sex innan man är gift.”*²⁰⁹

*”Jag är glad att jag inte har en lista på tillfälliga förhållanden och sexpartner, och det känns bra att jag inte behöver oroa mig för om jag har någon könssjukdom.”*²¹⁰

Tidskriften betonar även att det är ungdomarnas ansvar att motstå tonårens lockelser och ständigt vara medvetna om de konsekvenser en förlorad oskuld skulle innebära för dem och

²⁰⁵ <http://www.jw.org/sv/bibelns-praktiska-v%C3%A4rde/familjen/ton%C3%A5ringar/fr%C3%A5gar/f%C3%B6rklara-min-syn-p%C3%A5-sex/>

²⁰⁶ Bourdieu, Pierre (1991): ”Några egenskaper hos fälten” i Kultur och kritik, Anföranden av Pierre Bourdieu s.127-128.

²⁰⁷ 1 Korinthisarna (6:18; 7:8, 9).

²⁰⁸ <http://www.jw.org/sv/bibelns-praktiska-v%C3%A4rde/familjen/ton%C3%A5ringar/fr%C3%A5gar/f%C3%B6rklara-min-syn-p%C3%A5-sex/> hämtat 2015-07-19 kl 01:18.

²⁰⁹ *Vakna!* Okt (2014) s.8.

²¹⁰ *Vakna!* Okt (2014) s.8.

deras anseende.²¹¹ Mycket av det material som förser de unga läsarna med verkar också kretsa kring att befästa värdet av att bevara denna oskuld och renhet, det betonas upprepade gånger att de flesta former av fysisk kontakt är tillräckligt för att de skall förlora denna oskuld och det värdet som detta tillstånd medföljer.

”De som har haft sex – inklusive oralsex, analsex och att onanera åt någon annan – kan inte säga att de är oskuld.”²¹²

Deras känslor är i sig inte felaktiga men tidskriften tydliggör läsarens ansvar att behålla denna renhet genom att hålla sig avhållsamma samt understrycker riskerna som riskerar att drabba den som misslyckas vara stark i sin tro.

Sexuella känslor är inte felaktiga i sig själva. Gud skapade trots allt mannen och kvinnan med en stark dragning till varandra, och att tillfredsställa de sexuella känslorna är okej inom äktenskapet. Så om du upplever starka sexuella känslor får du inte tro att du är en dålig människa eller att du inte kan klara av att hålla dig moraliskt ren.²¹³

Enligt Liedberg använder Jehovas vittnen olika former av inkluderande och exkluderande metoder i kontakten och kontrollen över sina medlemmar, genom att lyfta upp ungdomarna som särskilda och speciella i sin oskuld samtidigt som samhället porträtteras som moraliskt förkastligt samt enbart fullt av frestelser som riskerar att få ungdomarna att förlora sin väg blir tidskriften del i att låta samfundet fylla rollen som en accepterande gemenskap. Tidskriften uppmanar bland annat ungdomarna att noggrant väja sitt umgänge för att undvika personer som skulle kunna utöva ett negativt inflytande på deras övertygelse även om detta riskerade att deras vänner uppfattade dem som udda.²¹⁴ De unga läsarna uppmanas att inte låta sig påverkas av yttre tryck utan betrakta sin oskuld som något värdefullt som inte skall förspillas pga. av att de känner sig tvungna att efterlikna sina jämnåriga kamrater även om detta riskerar att innebära hån och glåpord pga. av sin hängivenhet. Tidskriften betonar även med stöd i bibeln att avhållsamhet egentligen är den enda vägen för de unga läsarna eftersom som ogift förväntas de att vara rena och oskuldsfulla.²¹⁵

Genom att poängtera det faktum att de uppfattas som annorlunda samt belysa eventuella former av hån och misstro som ungdomarna troligtvis möter i sin vardag verkar det enligt min personliga tolkning som tidskriften försöker uppnå att väcka det Liedgren väljer att kalla upplevd kritik. Liedgren menade att flertalet av de vittnen som hon hade mött hade gett uttryck för att de påtryckningar som deras omgivning utsatt dem för pga. av deras kontakt med Jehovas vittnen enbart resulterat i en tätare anknytning till samfundet.²¹⁶

²¹¹ *Vakna!* Okt (2014) s.8.

²¹² <http://www.jw.org/sv/bibelns-praktiska-v%C3%A4rde/familjen/ton%C3%A5ringar/fr%C3%A5gar/fr%C3%B6rklara-min-syn-p%C3%A5-sex/> hämtat 2015-07-15 kl 23:03.

²¹³ <http://www.jw.org/sv/bibelns-praktiska-v%C3%A4rde/familjen/ton%C3%A5ringar/fr%C3%A5gar/sluta-t%C3%A4nka-p%C3%A5-sex/> hämtat 2015-07-16 kl 20:23

²¹⁴ *Vakna!* Jan (2014) s.10.

²¹⁵ 1 Korinthisarna (6:18; 7:8, 9).

²¹⁶ Liedgren, Dobronravoff Pernilla (2007)s. 201.

Sammanfattningsvis i detta avsnitt presenterades det empiriska material som rörde sättet tidskriften berörde frågor som handlade om ungdomarnas sexualitet. Genom ett ethos och pathos baserat språkbruk uttrycktes sympati för svårigheterna som möter individer under tonåren samtidigt som ungdomsläsarna uppmanades att kämpa emot frestelserna genom att undvika sådant som skulle riskerat att förlorade sin oskuld och renhet. Ungdomarnas oskuld var av yttersta vikt eftersom de förväntades vara andligt rena och kroppsligt orörda fram till äktenskapet. Tidskriften brukade en serie av ethos baserade argument där de unga läsarna uppmanades att tänka på hur deras familj hade betraktat dem om de förlorat sin oskuld innan äktenskapet samtidigt som tidskriften betonade att en förlust av oskulden skulle innebära både en andlig och kroppslig befläckning samt anspelade på ungdomarnas rädsla för att riskera att uteslutas från samfundet och deras familjer. Samtidigt betonade tidskriften vikten av att behålla sitt mod samt stå på sig oavsett om derashängivenhet till sin tro skulle resultera i att de hamnade utanför sina umgängeskretsar.

8 Slutsatser

I bearbetningen av studiens empiriska material framkom det att Jehovas vittnen är en organisation vars regel och normsystem är avsett både för att agera som en struktur för det religiösa livet inom samfundet samt säkerställa att medlemmarna är medvetna om de påbud och förväntningar de bör leva upp till. Samfundets struktur är även menad att säkerställa att alla former av inflytande från det utomstående samhället hålls på avstånd.

Det finns en önskan att skapa ett samfund som både existerar inom samhällskroppen samtidigt som den strikt tar avstånd från samhället som omger den religiösa grupperingen. Avsikten med detta är att kunna genomföra den missionering som är central för Jehovas vittnen både när det gäller till rekryterandet av nya medlemmar samt som en del av den struktur som genomsyrar de befintliga medlemmarnas liv, eftersom varje aktiv deltagare medverkar i denna heliga mission att föra ut samfundets budskap, samtidigt som de genom sin avskildhet från samhället säkerställer sin egen andliga renhet.

En av insikterna som framkom under arbetet med denna undersökning var Jehovas vittnens organisationsförmåga, samfundet är internationellt och har grenar världen över, samtidigt så styrs hela organisationen av ett huvudkontor i USA. Det är ifrån detta maktcentrum som samfundets samlade tryckta material sammanställs och distribueras världen över. Materialet som publiceras är avsett att både framföra samfundets budskap samt bekräfta validiteten bakom deras ställningstagande som innehavare av den sanna kristna religionen. Ett steg i ett detta arbete är missioneringen och distributionen av tryckt religiöst laddat material. Mitt syfte

har varit att granska en av grenarna i detta religiöst organiserade maskineri. Tidskriften *Vakna!* är som tidigare nämnt avsedd att knyta an till människans vardag samt kunna vara en guidande hand när det gäller att leda individer igenom vardagens problematik. Under bearbetningen av studiens empiriska material framkom att tidskriften tillgriper olika former av språkbruk och argumentationer i ändamål att framföra samfundets budskap samt uppmana sina läsare att leva sina liv efter det regler och normer som påvisas inom vittnenas gemenskap.

Tidskriftens avsikt att förmedla kristendomens sanna budskap genomsyrar hela den tryckta publikationen genom återkommande utdrag från och hänvisningar till Bibeln och med avstamp därifrån söker att visa hur människan bör leva sitt liv och utöva sin tro. Samfundets organisations förmåga är framträdande på varje sida av tidskriften, det finns inga avsnitt som inte laddats med religiöst värde och innehåll. Varje aspekt av det mänskliga livet lyckas att belysas utifrån samfundets religiösa synvinkel. Läsarna får ta del av råd och fingervisningar om hur de bör gå tillväga i mötet med konflikter i vardagen, bemöta tragedier, hur de bör sköta sin munhygien hur de skall förhålla sig till sina barn och deras internet och mobilvanor samt inte låta sig förledas av jakten och hetsen som sker ute i samhället, att inte tro att sökandet efter ekonomiska tillgångar och personliga framgångar kommer innebära ett lyckligt liv.

Detta är en av de främsta aspekterna av tidskriftens kommunikation med läsarna. Merparten av de artiklar som publiceras har som mål att upprätthålla samfundets struktur samt uppmana och påvisa för läsarna hur de bör leva. Livet bör inrättas efter det regler och normer som är utstakade av samfundet. För att lyckas med detta används återkommande logos, ethos och pathos laddat språk och argumentationsval. Tidskriften brukar främst logobaserat textmaterial i samband med religiösa frågor, detta sker främst genom att läsaren tilltalas på ett sådant sätt att det som framställs ses som självklarheter. Direkta religiösa uttalanden av tidskriften skedde fram i samband med jämförelser med andra religiösa samfund som frammalades som antingen okunniga eller förledda eller som i fallet med den katolska kyrkan som maktlystna förvanskare av Guds budskap. I jämförelse lyfts Jehovas vittnen fram som sanningens ljus, ett samfund som genom djupgående studier av Bibelns texter är det enda trossamfundet som har återfunnit Guds sanna budskap.

Detta understryks genom diskreta hänvisningar i t.ex. definitionen av sann religion där medlemmarnas totala kärlek och hängivenhet åt sin tro lyfts fram i samband med det faktum att endast sanna religioner kallar Gud vid hans rätta namn. Exempel som direkt riktas emot läsaren som högst troligt är en aktiv medlem inom Jehovas vittnen. Genom att lyfta upp den enskilda medlemmen och det faktum att hen står för den enda sanna religionen gör det enklare tolka att eventuella nedskrivningar av andra religiösa samfund blir enklare att ta till sig. En annan aspekt är det faktum att denna form av argumentation inte lämnar utrymme för omtolkningar eller kritik av samfundets religiösa ställning och betydelse. Skulle den individuella medlemmen tvivla skulle hen vara en förnekare av sanningen och sedermera visa sig ha påverkats av falska influenser och påtryckningar från samhället utanför samfundets ramar.

Argumentationen om Jehovas vittnen som ställföreträdare för den sanna versionen av Guds budskap upphöjdes ytterligare i den serie med interjuver som avhandlades under Konvertiternas berättelser. Det genomgående temat för samtliga interjuver var att det handlade om rationella människor alla inom respektabla forskningsyrken och samtliga med en religiös uppväxt. Intervjuerna följde ett likartat mönster, barn som föds in i religiösa familjer, förlorar eller lämnar sin tro innan de slutligen i mötet med Jehovas vittnen får komma till insikt och kan med vittnenas hjälp nå sanningen. Dessa interjuver spelar både på läsarens känslor av medlidande och motvilja genom att visa hur andra samfund till skillnad från Jehovas kan kväsa människans sinne för tro och andlighet. Läsaren kan alltså känna medlidande för deras olyckliga uppväxt eller rent ut av samhörighet ifall läsaren ifråga själv har konverterat. Tidskriften anspelar samtidigt på läsarens känsla av stolthet eftersom varje intervjuperson genom sitt medlemskap i läsarens religiösa samfund hade lyckats finna sanning och lycka. Anspelningen på läsarens stolthet underbyggs enligt min uppfattning ytterligare av det faktum att intervjupersonerna i fråga gick att se som framstående personer inom medicin forskning och ekonomi. Drivna och intelligenta människor som i sina berättelser kunde påvisa hur de kunde se Gud och den sanning som samfundet förmedlade i varje aspekt av sitt specifika forskningsfält. Det som sker är att läsaren får ta del av upplyftande livsberättelser där människor går ifrån att vara förledda av religiösa feltolkningar och andligfattigdom till att visas sanningen om Guds budskap samt det faktum att Gud återfinns i varje aspekt av världsalldet. I studiens avslutade del avhandlades hur tidskriften valde att behandla tonårssexualiteten. Det som framkom var en framträdande betoning av ungdomarnas renhet och oskuldfullhet skulle beskyddas till varje pris. Det lades en oerhörd betoning på just renhetsaspekten och återkommande höjdes varande fingrar om de korrupperande frestelserna som ungdomarna dagligen bombarderas med.

Det förekom upprepade uppmaningar om att ungdomarna borde rannsaka sig själva, sträva efter ett moraliskt riktigt handlande samt visa mod och inte rädas att ta avstånd från umgänget bland sina kamrater även om detta skulle innebära socialt utanförskap. Detta understöddes genomgående av hänvisningar till Bibeln, föräldrarnas syn på de unga samt kritik mot samhällets förföriska lockelser. Även här förekom diskreta antydningar om skuldbeläggning, de Bibelcitaten som tidskriften hänvisade till handlade ofta om syndens koppling till förlusten av sin kroppsliga och andliga renhet. Samtidigt påpekades att de som föll för frestelserna inte bara svek sig själva, sin tro utan även sina familjer och Gud.

9 Avslutande Sammanfattning

Syftet med denna uppsats var att granska hur samt på vilket sätt tidskriften *Vakna!* blir delaktig i att förmedla Jehovas vittnens budskap genom att erbjuda läsarna en publikation som handlar om vardagens alla aspekter. Enligt Jehovas vittnen tidskriften menad att vara ett komplement till Vaktornet och kunna förmedla vittnenas budskap genom att rådgivare och guide åt sina läsare genom vardagens olika skeenden. Min granskning av denna tidskrift har främst fokuserat på att försöka belysa hur och på vilket sätt *Vakna!* knyter an till samfundets budskap och normsystem i de artiklar som publiceras samt granska vilken form av språk och argument som används i kommunikationen med läsarna. För att kunna genomföra detta har jag använt mig av Berger och Luckmann samt Bourdieus teorier om människans världs och meningskapande och hur dessa uppstår i det sociala samspelet med ens omgivning. Jag har även lyft fram Berger och Luckmanns tankar om institutionalisering, som blir del i att bygga regel och ramverk åt människans handlingar och idéskapande. Ett ramverk som från början är ett konstrukt av människan som i slutändan formar och påverkar människans värdegrund och sätt att se på livet och samhället. I detta fall har jag valt att tolka *Vakna!* som en verksam del i Jehovas vittnen som institution. Den empirianalys som har genomförts har skett utifrån dessa teorier samt bearbetats utifrån en retorik analytisk utgångspunkt. Målsättningen bakom detta var att kunna belysa det språkbruk och olika former av argumentations metoder som används i tidskriftens kontakt med sina läsare.

Studien kunde visa på att språket som används i tidskriften genomgående är förankrat i samfundets religiösa värdegrund. Detta sker främst genom återkommande hänvisningar och referat ifrån Bibeln med avsikten att betona vikten av det tidskriften framför eller med ändamålet att uppmana läsarna att följa samfundets regler och påbud. Det som framträdde var bland annat hur tidskriften påpekade Jehovas vittnens roll som en trygg och välkomnande plats där folk kan få delta i en gemenskap som är avskild från det utomstående samhällets hets och förrädiska inflytande. Genom granskningen av tidskriften blev det tydligt att Jehovas vittnen ser sig själva som innehavare av sanningen om Gud och den kristna tron, samt att samhällets inflytande över samfundet och dess medlemmar bör hållas på avstånd. Det framkom även att ungdomar borde ständigt vara vaksamma emot detta inflytande hos vänner och omgivning samt sträva efter att vara uppfostrade, lydiga och kroppsligt och andligt rena. Det språk och argument som användes var återkommande grundande i olika användningar av logos, ethos eller pathos metoder. Tidskriften adresserade läsarnas förnuft och sinne för logiskt tänkande samt pekade återkommande på den sanning som samfundet innehar med ändamålet att guida läsarna på rätt väg genom livet.

En del i denna guidning var tidskriftens målsättning att tidigt fånga upp de unga läsarna med avsikten att styrka deras trosövertygelse samt följandet av samfundets regler och normsystem. Som nämnts upprepade gånger under arbetes gång så är ungdomar en värdefull tillgång för Jehovas vittnen. Detta var tydligt i de artiklar och rådgivande spalter som riktade in sig mot de

yngre läsarna. Genom att anspela på pathos och ethos laddade argument och språkbruk sökte tidskriften att både visa förståelse och sympati med ungdomarna samtidigt som det riktades återkommande varningar och strikta uppmaningar åt dem. Genom att lyfta ämnen som sex, utanförskap och familjer och kamrat relationer skapades ett intresseväckande forum där tidskriften gavs möjlighet att både erbjuda råd och hjälp samt delge ungdomarna om de riktlinjer de förväntades följa.

Trots den uttryckta sympatin och förståelsen skedde det en tydlig tonförändring i sättet läsare av olika åldersgrupper blev adresserade. De artiklar och spalter som riktades åt äldre, nygifta par och föräldrar anspelade främst på att uttryckta stöd och förståelse. Dessa läsare gavs uppmuntrande förmaningar om att visa öppenhet och kärlek samt att de flesta problem i livet skulle kunna gå att överkomma med samfundet och Bibelns stöd. I ungdomarnas fall var tonläget annorlunda, ofta handlade det om att varna samt med ett stundtals nedlåtande språk uppmana ungdomarna att visa hyfs, tacksamhet, respekt samt lydnad inför sina föräldrar. Återkommande betonades ungdomarnas underställda roll, det förekom enligt min uppfattning även element av skuldbeläggning. Bland annat framställdes ungdomarna som de som var skyldiga i de fall när familjerelationerna knackade. Enligt tidskriften var det enbart upp till de unga läsarna att vara aktsamma och undvika att vara utåtagerande och gnälliga.

10 Referenslista

10.1 Litteratur

Aldén, Ann (2013). *Mission i vår tid – här och nu är allting möjligt*. Stockholm: Verbum förlag.

Berger, Peter, Luckmann, Thomas (1966). *The social construction of reality – A treatise in the sociology of knowledge*. London: Penguin Books.

Berger, Peter: (1967). *The sacred canopy – elements of a sociological theory of religion*. New York: Anchor Books.

Bitzer, F, Lloyd (1968). ”The rhetorical situation”. *Philosophy and Rhetoric Vol 1 (1968) pp. 1-14.*

Blennerberg, Erik, Hansson, J, Mats (2008). *Diakoni – tolkning, historik, praktik.* Stockholm: Verbum förlag.

Bourdieu, Pierre (1991). ”Några egenskaper hos fälten” i *Kultur och kritik, Anföranden av Pierre Bourdieu s.127-128.*

Eimermann, Marco, Trumberg, Anders (2015). *Place and Identity – A new landscape of social and political change in Sweden.* Stockholm: Santérus Academic Press.

Eldberg, Åke (2013). *Det ointagliga tornet – Om Kristen tro och Jehovas vittnen.* Helsingborg: Gaudete förlag.

Holden, Andrew (2002). *On Socialization and Rebellion: A Sociological Analysis of the Religious Experiences of Young Jehovah’s Witnesses.* Lancaster: Lancaster University.

Liedgren Dobronravoff, Pernilla (2007). *Att bli, att vara och att ha varit om ingångar i och utgångar ur Jehovas vittnen i Sverige.* Lund: Lunds universitet.

Karlberg, Maria, Mral Brigitte (1998). *Heder och påverkan – Att analysera modern retorik.* Stockholm: Bokförlaget Natur och Kultur.

Penton, M, James (1997). *Apocalypse delayed: The story of Jehovah’s witnesses.* Toronto: University of Toronto.

Renberg, Bo (2007). *Retorikanalys – en introduktion.* Lund: Studentlitteratur AB.

Stoor, Thomas (2002). *Mellan mission och dialog - Kristna samfund och mötet med det mångreligiösa Sverige.* Skellefteå: Artos och Norma Bokförlag.

Wah, R, Carolyn (2001). ”Jehovah’s Witnesses and the responsibility of religious freedom: the European experience.” *Journal of Church and State Vol 43, no 3 pp. 579-601.*

10.3 Tidningsmaterial

Jehovas vittnen (2014). *Vakna! januari 2014 - En unik hemsida.* Vol 95 nr 1. Holbæk Danmark.

Jehovas vittnen (2014). *Vakna! februari 2014 - Hur man bäst använder sin tid.* Vol 95 nr 2. Holbæk Danmark.

Jehovas vittnen (2014). *Vakna! mars 2014 - Den dolda sanningen om skapelsen.* Vol 95 nr 3. Holbæk Danmark.

Jehovas vittnen (2014). *Vakna! april 2014 - Varför fortsätta leva? – Tre skäl att inte ge upp.* Vol 95 nr 4. Holbæk Danmark.

Jehovas vittnen (2014). *Vakna! maj 2014 - Hur man klarar av stress*. Vol 95 nr 5. Holbæk Danmark

Jehovas vittnen (2014). *Vakna! juni 2014 - Vad är en riktig vän?* Vol 95 nr 6. Holbæk Danmark

Jehovas vittnen (2014). *Vakna! juli 2014 - Hur går man vidare efter en tragedi?* Vol 95 nr 7 Holbæk Danmark.

Jehovas vittnen (2014). *Vakna! augusti 2014 - Hur kan man lösa konflikter?* Vol 95 nr 8. Holbæk Danmark.

Jehovas vittnen (2014). *Vakna! september 2014 - Utbränd? Vad du kan göra?* Vol 95 nr 9. Holbæk Danmark.

Jehovas vittnen (2014). *Vakna! oktober - Vad är framgång för dig?* Vol 95 nr 10. Holbæk Danmark.

Jehovas vittnen (2014). *Vakna! november - Fyra sätt att bli lyckligare*. Vol 95 nr 11. Holbæk Danmark.

Jehovas vittnen (2014). *Vakna! december - Vad du behöver veta om psykisk ohälsa*. Vol 95 nr 12. Holbæk Danmark.

10.2 Elektroniska källor

<http://www.jw.org/sv/jehovas-vittnen/verksamhet/tryckeri-och-utgivarverksamhet/vaktornet-Vakna!-tidskrifter/> hämtat 2015-07-31 kl 21:03

<http://www.jw.org/sv/jehovas-vittnen/verksamhet/tryckeri-och-utgivarverksamhet/vaktornet-Vakna!-tidskrifter/> hämtat 2015-07-31

<http://www.jw.org/sv/publikationer/b%C3%B6cker/Vilka-g%C3%B6r-Jehovas-vilja-i-v%C3%A5r-tid/vilka-%C3%A4r-f%C3%B6rfattarna-hur-%C3%B6vers%C3%A4tts-litteraturen/> hämtat 2015-07-31 kl 21:13

<http://www.jw.org/sv/publikationer/b%C3%B6cker/Vilka-g%C3%B6r-Jehovas-vilja-i-v%C3%A5r-tid/vilka-%C3%A4r-f%C3%B6rfattarna-hur-%C3%B6vers%C3%A4tts-litteraturen/> hämtat 2015-07-31 kl 21:16 / 1 Timoteus (2:3-4)

<http://www.jw.org/sv/jehovas-vittnen/verksamhet/tryckeri-och-utgivarverksamhet/vaktornet-Vakna!-tidskrifter/> hämtat 2015-07-31 kl 21:30

<http://www.jw.org/sv/publikationer/tidskrifter/> hämtat 2015-07-26 kl 19:20

Yearbook of Jehovah's Witnesses. <http://www.jw.org/en/publications/books/2015-yearbook/> hämtat 2015-07-26 kl 19:25

